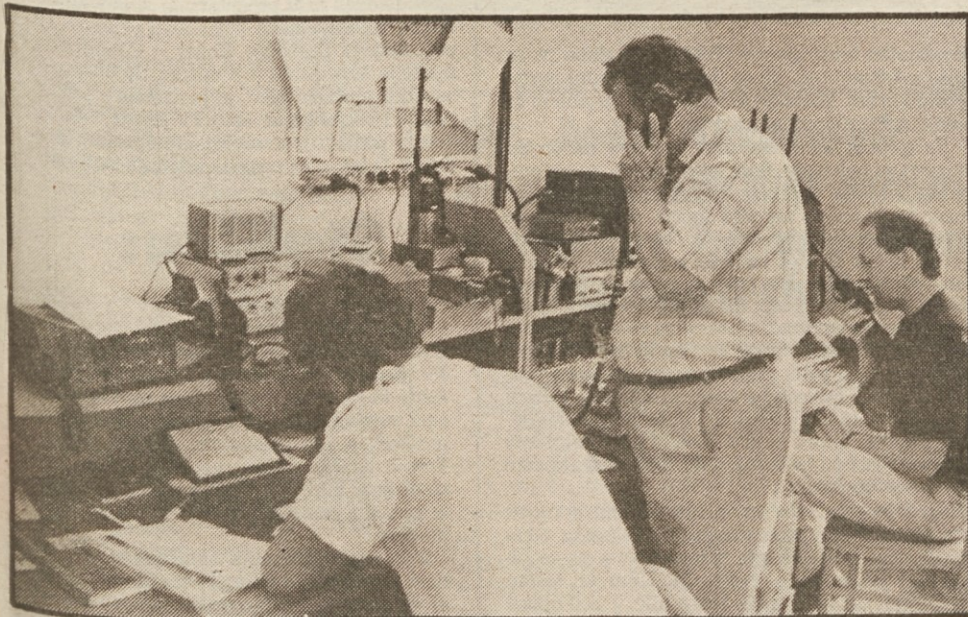

Delavska enotnost

Glasiło Zveze sindikatov Slovenije

V. d. glavnega urednika Franček Kavčič
V. d. odgovornega urednika Marjan Horvat

Ljubljana, 28. julija 1989
številka 29, letnik 48, cena 5.200 dinarjev

STALIŠČA IN PREDLOGI RS ZSS O SPREMEMBAH SLOVENSKE USTAVE

Soglasje o predlogu ustavnih dopolnil

DOVOLJENO JE VSE, KAR NI IZREČNO PREPOVEDANO

Poročilo vlade o izvajanju družbenega plana

»PALOMA« ROZA JE BARVA STANJA

Inovacijski kotiček

POSPEŠEVANJE INVENTIVNE DEJAVNOSTI V GORENJU

Alarm z Dravskega polja

Ekološke nesreče se v zadnjem času vrstijo v Sloveniji druga za drugo, mi pa jih zaspano in za silo rešujemo, kot da nam ne bi že tekla voda v grlo. Turizem se otepa s cvetenjem morja v severnem Jadranu, na Celjskem malone vsi pridelki vsebujejo preveliko količino zdravju škodljivih težkih kovin, širše ptujsko področje je ostalo brez pitne vode. Nesreče nas opozarjajo na vse zmete našega preteklega razvoja, da se naš čas nepreklicno izteka, celovitih rešitev pa kljub temu še vedno ni od nikoder.

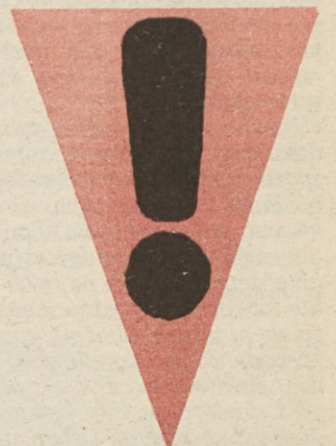
Zdaj, ko je že pet minut čez dvanajsto, bijemo plat zvona, vendar ne za korenito spremembo nastalih razmer, ampak predvsem za

Sredi letošnjega poletja doživljamo v Sloveniji eno največjih ekoloških katastrof v zadnjih letih, saj je s pesticidi zastrupljen dobršen del podtalnice na Dravskem polju, tako da morajo s cisternami dovažati pitno vodo, saj je brez nje ostalo približno 80.000 ljudi. Občinski štab civilne zaštite na Ptujju ne pretrgoma deluje. V jami pri Križu odkopavajo strupene odpadke, za katere sumijo, da so onesnažili podtalnico. Več o tem na strani šest.

zbiranje solidarnostnega dinarja. Narava pa ima svoje zakonitosti in v desetletju nagrmadene malomarnosti se zdaj maščujejo. Krivdo je treba poiskati predvsem doma, v okostneli miselnosti, v delovnih organizacijah, ki še vedno premalo skrbijo za varstvo okolja, v nespametnem, količinskem industrijskem razvoju, ki ga slovenska pokrajina zaradi svojih geografskih posebnosti ne prenese.

Na Dravsko polje smo v zadnjih letih natlačili vse, od intenzivnega z vsemi mogočimi umetnimi sredstvi spodbujenega kmetijstva, prek industrije do energetike in popolnoma neurejene infrastrukture. Nikjer nismo zgradili odlagališča za posebne in nevarne odpadke in metali strupe, kamor se je komu zahotelo. Komunalna smetišča se danes bohotijo malone za vsakim vaškim travnikom.

Nesreča s pitno vodo pomeni zato pravzaprav alarm z Dravskega polja: takoj je treba poiskati ustrezno odlagališče za posebne in nevarne odpadke za vso Slovenijo in takoj začeti čistiti divja odlagališča odpadkov ne le na Dravskem polju, ampak po vsej Sloveniji.

Zastrupljena pitna voda na Dravskem polju je le vrh ledene gore: podobne nesreče bodo začele bruhati na dan druga za drugo, če ne bomo poskrbeli za odpadke vseh vrst.

To je poravnavanje grehov za nazaj, za naprej pa mora postati ekologija sestavni del tehnoloških procesov, vključena v proizvodne stroške, sicer ne bomo uspeli ničesar rešiti. Dokler bomo zbirali le solidarnostna sredstva in sprejemali posebne zakone zanje, se nam ne obeta nič boljšega in lahko pričakujemo zastrupljenost ne le dravske, ampak tudi sorske, ljubljanske, krške in še kakšne podtalnice.

Marija Frančeškin

Milošević ante portas

Srbija je urejena. Enakopravna je z drugimi republikami. Uspel je sen po enotni srbski državi. Prva faza preurejanja jugoslovanske države je končana. Toda pred Miloševićem je še en veliki met, še ena, očitno zagnana kampanja, ki naj preuredi Jugoslavijo in njen politični sistem po volji srbskega liderja in največjega naroda. Komisija srbskega državnega predsedstva je pred kratkim sprejela Temeljna stališča do reforme političnega sistema. Predsednik srbske države Slobodan Milošević pa je na tej osnovi poslal vsem predsedstvom republik posebno pismo in razgrnil videnje srbskega vodstva do teh sprememb.

Naivno bi bilo pričakovati, da bi takšen dokument bil odraz sodobnih teoretičnih spoznanj in prakse v federacijah, še manj, da bo gradil na spoznanjih, do katerih se po krvavih poteh prebijajo v mnogonacionalni Sovjetski zvezi, kjer ugotavljajo, da dosedanja sistem odločanja na ravni federacije, kakor tudi urejanje mednacionalnih problemov sploh, ni razrešil ključnih vprašanj sožitja in gospodarskega napredovanja vsakega naroda in države kot celote. Ne. Milošević in njegovi rinejo prav v ta sistem, ki mu mirne duše lahko rečemo sistem majorizacije večinskega naroda nad drugimi, sistem preglasovanja namesto sporazumevanja, sistem, ki ga je jugoslovanska skušnjava že zavrgla, pa ga zdaj hoče ponovno obuditi srbsko vodstvo, kajti narod se boja nikdar ni strinjal s takšno federacijo, kot je danes zapisana v ustavi.

Rešitve, ki nam jih ponujajo v Srbiji, niso nove. Z njimi smo se lahko seznanili že pred sprejemom zadnjih ustavnih dopolnil, zdaj pa jih Milošević hoče ponovno spraviti v promet in bržkone tudi na kongres jugoslovanske partije ter dobiti podporo zanje – pa naj stane, kolikor hoče. Kajpak je avtorjem temeljnih stališč trn v peti gospodarska in politična suverenost republik in narodov, saj je prav ta dezintegracija povzročila propad enotnega trga. Recept, kako to – po srbskih sredstvih javnega obveščanja – kardeljevsko-bakaričevsko dediščino odpraviti, je kot na dlani: centralizirati vse bistvene funkcije v federaciji. In da bi ta delovala skladno s »potrebami vseh« (beri: Srbije), je potrebno odpraviti pariteto v zveznih organih, oblikovati v zvezni skupščini zbor občanov in zbor nacionalnosti. V slednjem bi lahko v zelo zoženem obsegu še uveljavljali odločanje na osnovi konsenza, povsod drugod pa večinsko.

Miloševićeva komisija je za ukinitve vseh institucij, ki so izraz monopola in povezave ZK ter države. V smeri političnega pluralizma ostaja na preživeli »stopnji« spoznanj in potrebe, kajti rešitev vidi v prenovljeni SZDL, in končno ni od muh tudi predlog, da se ukinejo predsedstva republik (izraz državne suverenosti le-teh), njihove pristojnosti pa se prerazdelijo med izvršne svete in skupščine.

Lepe besede o pravni državi, svobodi posameznika in občanu kot središču političnega zanimanja – zanimivo, da govorijo o tem tam, kjer je bila do pred kratkim doma izolacija občanov, kjer je predsednik partije govoril o kaznovanju in zaporih – so glede na to, kar ponuja srbski predlog, kot celota korak nazaj, ne pa korak v 21. stoletje.

Očitno je, da dosedanja strokovna in politična razprava o novi ustavi in predvsem prihodnji podobi federacije niso naletele na odprta ušesa v srbskem vodstvu. Kaj potem, bi lahko rekli, ve se, da tako, kot je šlo, naprej več ne bo mogoče. Morda se bo spet oblikovala nenačelna koalicija, ki bo zrušila srbski predlog, in morda se bo zato moralo srbsko vodstvo odločiti za še bolj militantno spodbujanje narodnih in še kakšnih mitingov v drugih republikah, da bi bila nova podoba federacije napisana na njihovo kožo.

Kaj lahko stori slovensko državno predsedstvo, ki mu je Milošević poslal pismo? Se bo šlo pogajat? Morda pa bo potegnilo iz rokava Miloševićevo potezo in sklenilo, da o srbskem predlogu resno ne razpravlja, kajti v njem je mnogo takšnih stvari, na katere Slovenija ne more pristati. Tokrat bi Janez Stanovnik morda lahko rekel: dokler ne zmečete iz predloga sprememb političnega sistema vsega, s čimer se mi ne strinjamo, se nimamo kaj pogovarjati.

Marjan Horvat

POVZEMAMO

Kaj je Milošević povedal Le Mondu

Novinar Vlado Rajić na štirih straneh analizira Miloševićev intervju v francoskem Le Mondu, za katerega meni, da je v francoskih medijih vzbudil občutek nezaupanja in dvomov, v Jugoslaviji pa bi po njegovem moral vsaj zaskrbljenost. Odgovori na postavljena vprašanja bi bili potrebni resne analize. Na koncu tega dolgega analitičnega članka Rajić pravi:

Intervju v pariškem dnevniku je bil seveda skrbno preračunan na čas, ko se je v Parizu zbrala vsa svetovna politična elita. Miloševićevi poskusi, da bi internacionaliziral svojo politiko, mu doslej niso uspeli in so se dostikrat končali s precej nenaklonjenimi komentarji v svetovnem tisku. Tudi sam pariški intervju je izšel po ne ravno naklonjenih komentarjih v zvezi s proslavo v Gazi Mestanu.

Milošević je svojo svetovno promocijo načrtoval kot zelo spreten politik, kar se je potrdilo že tudi doma, saj se za govorniškim odrom vedno pojavi natančno in pravem trenutku. Toda program, ki ga je tokrat promoviral Slobodan Milošević, nas bolj spominja na zgodovinski fascikel, s katerega je odpihnjenega nekaj prahu, zato pa na njem zlahka preberemo datum nastanka. Ta datum pa nima prav nič skupnega s koncem 20. stoletja in z vsem znanjem, ki je v tej državi vendarle zbrano kot priprava na prihajajoče stoletje izzivov. Toda politični obstoj Slobodana Miloševića, vsaj kar zadeva Jugoslavijo, to novo stoletje odganja, piše Start.

Evropski mir in Kosovo ne gresta skupaj

Pod gornjim naslovom objavlja Borba prvi del odgovora dr. Mandića, sekretarja komisije za idejno in teoretično delo CK ZK Srbije, na pismo Miloša Čirića, Boruta Pahorja in Milana Balažića v zvezi z njegovimi stališči o tezah Predsedstva CK ZK Slovenije.

Mandić med drugim poudarja, da se Čirić, Pahor in Balažić ne pripravijo z njim, temveč s programom in statutom ZKJ in z osnovnimi idejami organiziranja vsake vsaj malo civilizirane družbe. Izhajajo iz domnevne »resnice«, ki odraža njihove parcialne interese, ki ji hočejo za vsako ceno vsiliti večini. Zanima jih samo tisto, kar si je izmislilo slovensko vodstvo in kar se vključuje v njihovo opcijo razvoja.

Mandiću je ljubo, da so vsaj priznali notorno resnico, ki so jo v Sloveniji dolgo časa spodbijali in sicer, da je Slobodan Milošević človek, katerega politični credo je enakopravnost narodov in narodnosti in svoboda vsakega, da suvereno odloča o svoji usodi. S tem ste verjetno končno spoznali, da Milošević ni človek, ki bi hotel izvoziti srbsko revolucijo na tankovski ali populistični osnovi in v Jugoslaviji restavrirati unitaristično-centralistični sistem. Ta polemika je tudi zaradi tega dobila svoj pozitiven pomen, ocenjuje Mandić in nadaljuje:

Vi, ki se pogosto sklicujete na izkušnje razvitih civilizacij, prav z nobenim primerom ne morete podkrepiti stališča, da vodi večinsko odločanje v »temnico narodov«. To je vaš slovenski patent, ki vam ga ne bo nihče civiliziran – to lahko verjamete – prevzel, ker je to enostavno nesmisel

Neizkoriščene turistične zmogljivosti

Že začetek letošnje turistične sezone ni bil kdo ve kako obetaven. Zaradi političnih razprtij, številnih stavk in izrednega stanja na Kosovu so se prenekaletni tujci, ki sicer radi zahajajo v našo deželo, odpovedali oddihu na Jadranu in se odločili za države, kjer ni toliko možnosti za kakšno neprijetno presenečenje. Razumljivo, zakaj bi človek potoval tako daleč po tako vijugastih in nevarnih cestah, če ni prepričan, da bo na počitnicah zares vse v najlepšem redu.

Zaradi bolj ali manj upravičenih pomislekov je v tem času manj tujih turistov predvsem v tistih delih naše države, ki so najbolj oddaljeni od naših severnih mej. Pričakovali pa smo, da bo na račun tega nekoliko več gneče na gornjem Jadranu. Pa smo se, vsaj za sedaj, tudi pri teh svojih predvidevanjih, malce uštel. Čeprav smo sredi sezone, je še vedno moč najti prosti kotic. Takorekoč kjerkoli, v kampih in zasebnih sobah pa sploh.

In kako je na slovenski obali, ki je le streljaj od državne meje z razvito Evropo? Po podatkih Turistične poslovne skupnosti v Portorožu je na Obali in Krasu sedaj v hotelih, avtokampih in pri zasebnikih malo manj kot 17 tisoč gostov. To je 12 odstotkov manj kot lani ob tem času. Zasedenost vseh zmogljivosti je 79-odstotna. Še na najboljšem, če temu sploh lahko tako rečemo, so hotelirji, ki imajo v primerjavi z lanskim letom le za

sodobnih političnih sistemov. Vaš patent konsenzualne demokracije je patent razbijanja že ustvarjene skupnosti, patent, ki služi za obrambo nacionalnega egoizma in zapiranja na partikularnih interesih, kar ni in ne more biti inspiracija za emancipirane narode in moderne politične sisteme. Do »temnice narodov« vodijo poti prek zapiranja narodov v lastne okvire, prek nacionalnega egoizma in varovanja pridobljenih privilegijev. To pa je samo prilaganje socializma nacionalizmu in spodkopavanje temeljev naše enotnosti in vzajemnosti, zaključuje Mandić, piše Borba.

Politika zvezne vlade

Pod naslovom Težki dnevi Anteja Markovića Oslobodjenje 20. julija objavlja obširen komentar Miroslava Jankovića, ki pozitivno ocenjuje dosedanje politiko Anteja Markovića. Meni pa, da je napravil eno samo zelo drobno napako, ki se mu je spremenila v mlinski kamen okoli vratu. Ta napaka je njegova nedavna izjava, da je ZIS doslej dosegel »kolosalne rezultate«. Pri tem je seveda mislil na celoto vseh doslej sprejetih ukrepov njegove vlade, saj so vsi absolutno na liniji tržne ekonomije, zdravega razuma in zahodnoevropske matematike. Ustavilo pa se je že pri temeljih: kliringu, čekih in menicah.

Marković je dobro sprevidel, da so čeki med občani in menice v gospodarstvu brez kritja strahoviti generatorji inflacije. Nakup na čeke z odloženim plačilom je brez muke ukrotil (z ljudstvom je najlažje), pač pa je po vsej verjetnosti moral odložiti likvidacijo menic do konca leta. Morda največja inflacijska »pipa« pa je še vedno odprta. Kliring je preklestvo socialističnega gospodarstva, surogat trgovine, ki je lociran v najbolj nerazvitem delu Jugoslavije – na vzhodu in v Bosni. (Srbija 40% gospodarstva, Bosna pa 30%). Ta »kliring« lobi je izredno močan. Tako je Marković Srbiji pustil kliring (BiH je v sporu okoli kliringa molčala, ker ji v tem trenutku bolj ustreza gospodarska politika Srbije, manj pa »čista« politika te republike), Srbija njemu proračun, nihče ni bil nič oškodovan – razen Jugoslavije, ki je izgubila vse, saj najbolj pomemben temelj ni »betoniran«.

Markovićeve možnosti, da uspe, počasi slabijo. Od tod tudi nekatere njegove nerazvorne in ne ravno precizne izjave v zadnjih dneh. Tako npr. veliko omenja rast proizvodnje za 2,5% v prvih šestih letošnjih mesecih. Kot vemo, pa ima največje gospodarsko rast na svetu Romunija, vse ostalo pa je katastrofa. »Sveti Ante« vse to seveda zelo dobro ve. Njegova pogosta srečanja z republiško-pokrajinskimi vodstvi pa dajejo slutiti dve stvari: da bi se izognil izčrpljujoči skupščinski proceduri usklajevanja, se Marković o vsem predhodno dogovarja z »vodilnimi«, ki jih delegati še vedno nepogrešljivo poslušajo, ali pa se je že začel loviti po zelo ozki stezi in poskuša z »letečimi« obiski vzdrževati tudi takšno federalno ravnotežje, ki vzdržuje seveda tudi vlado. Marković se pravzaprav šele bliža pravemu ognju, kjer ga čakajo – Slovenci. Če bo namreč Marković res uzakonil progresivno obdavčenje dohodka, bodo najbolj prizadeti tisti, ki imajo največ in največ zaslužijo. Toda na ta način bo demonstriral svojo absolutno jugoslovansko reformsko opcijo, to pa je tudi nekaj.

Če pa se bo zgodilo tisto, o čemer se vse bolj šepeta, namreč da bo Marković vseeno moral zamrzniti cene in plače, potem bo tisti trenutek podpiral svoj padec. Led bo stopil njegov ugled v obeh vseh tistih, ki vedo, kaj je gospodarstvo in ekonomija, otoplitev po letu pa ga bo v obliki akumulirane južnoameriške inflacije enostavno potopila.

3 odstotke manj gostov. Toliko bolj slabo pa se piše avtokampom, saj so jim mnogi stalni gostje obrnili hrbet. Marsikje je turistov za tretjino in še več manj kot pred letom dni.

So ti podatki, ki so sicer malce v nasprotju z izjavami nekaterih ljudi na položajih, sploh presenetljivi? Niti najmanj. Še posebno zato ne, ker nam jo je znova zagodlo morje, saj je sedanje cvetenje v resnici precej bolj intenzivno in neprijetno, kot je to moč razbrati iz sredstev javnega obveščanja. Komur je pri srcu morje, se običajno rad v njem tudi osveži. Če pa tega ne more oziroma noče storiti zaradi sluzaste in na mč e lepljive nesnage, ki vrhu vsega še neprijetno zaudarja, potlej še tako velik ljubitelj morja umazani vodi obrne hrbet. Seveda na onesnaženje tako velikih razsežnosti tudi letos nismo bili dovolj pripravljeni. Koprski Hidro sicer z dvema ploviloma lovi zajetno plast odmrlih alg, toda voda je za kopanje še vedno nemikavna.

Sicer pa nam letos turistov ne odganja le cvetenje morja. Ponavljamo namreč stare napake, o katerih sicer že dolga leta razpravljamo, pa se jih nikakor ne moremo znebiti. Med drugim nismo poskrbeli niti za to, da bi lahko tujci v naši državi kjerkoli in kadarkoli menjali svoj denar. Menjalnic je še vedno odločno premalo in še te so, tudi sedaj, ko smo sredi turistične sezone, včasih brez dinarjev. Da o njihovem obratovalnem času, ki je prilagojen uslužbencem, ne pa množici turistov, niti ne govorimo. Očitno nam še vedno ni kdo ve kako do tega, da bi napolnili blagajno z devizami. In to na najlažji možni način.

Seveda ga lomimo še marsikje. Še vedno je pravi podvig telefonirati v inozemstvo, kar turiste seveda moti. Nezažodovljivi so med drugim tudi s tem, da morajo za nekatere stvari precej globlje seči v žep kot doma. Kilogram jastoga, denimo, velja pri nas skoraj pol več kot v Nemčiji.

Andrej Ulaga

Občinskim svetom ZSS, mestnim in medobčinskim svetom ZSS

Nedavno neurje je po ocenah povzročilo škodo v višini 800 do 1000 milijard din. Za odpravo posledic omenjenega neurja bi morali zagotoviti okoli 100 milijard sredstev solidarnosti.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je na podlagi zakona o oblikovanju sredstev solidarnosti za odpravljanje naravnih nesreč ter v skladu z družbenim dogovorom o načinu uporabe in upravljanja s sredstvi solidarnosti za odpravljanje posledic naravnih nesreč sprejel sklep, da OZD vplačajo pri službi družbenega knjigovodstva:

– ves znesek obračunanega in neplačanega prispevka solidarnosti iz dohodka in prispevka iz osebnega dohodka za leto 1988.

– ves znesek obračunanega prispevka solidarnosti iz dohodka po obračunu za obdobje januar–junij 1989,

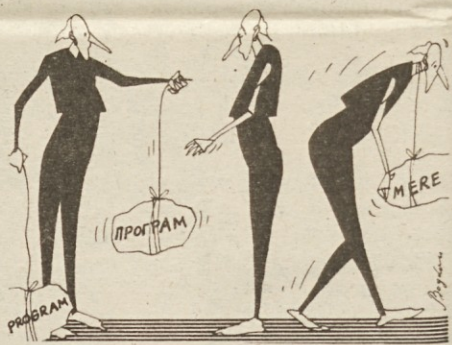
– 10 odstotkov obračunanega prispevka solidarnosti iz OD v letu 1989.

Sredstva, zbrana na ta način, ne bodo zadoščala za odpravo posledic neurja. Izvršnemu svetu smo predlagali, da preuči možnost valorizacije virov sredstev za solidarnost, in to tistih, ki jih organizacije obračunavajo, vendar jih ne nakažejo takoj, temveč z njimi razpolagajo do odpoklica.

Glede na veliko škodo, ki jo je neurje povzročilo, predlagamo občinskim svetom, naj pozovejo osnovne organizacije in članstvo, da v svojih okoljih speljejo akcijo, s katero bi prek Rdečega križa Slovenije zbrali večja dodatna sredstva.

Tovariški pozdrav!

Predsednik RS ZSS
Miha Ravnik

Dne 26. 7. 1989 sta se v Koprju sestali delegaciji NCCdL CGIL za Tržaško pokrajino in Kraško-obalnega sveta ZSS Koper, v katerih so sodelovali tudi predstavniki sindikata delavcev informacijske dejavnosti (Filis iz Trsta), delavci Televizije Koper – Capodistria, agencije Alpe-Adria in Ponteco, da bi skupaj osvetlili problematiko, ki je nastala z odločitvijo RTV Ljubljana, da se TV Koper – Capodistria izključi iz evrovizijskih športnih prenosov. O tem sta sprejeli naslednja skupna

Stališča:

1. Nesporno je, da je izključitev TV Koper – Capodistria iz evrovizijskih športnih prenosov nevarno ogrozila materialni položaj TV Koper – Capodistria, Agencije Alpe-Adria in Ponteco, kar direktno ogroža socialno varnost delavcev in delovna mesta zaposlenih v teh ustanovah. NCCdL CGIL Trst in Kraško-obalni svet ZSS Koper nasprotujeta takšnim enostranskim potezam in pozivata pristojne, da položaj nemudoma uredijo.

2. Z nepremišljenimi odločitvami so njihovi avtorji grobo posegli v trajne vrednote, ki jih pomenijo odprta meja, skupen informacijski prostor, zlasti pa obe narodnostni manjšini kot subjekt lastnega kulturnega, političnega in ekonomskega razvoja.

3. Obe sindikalni organizaciji izražata solidarnost do delavcev v TV Koper – Capodistria, Agenciji Alpe-Adria in Ponteco in podpirata vse poteze, ki peljejo k ureditvi problema. S svojimi aktivnostmi bosta NCCdL CGIL Trst in KOS ZSS Koper k temu prispevala svoj delež.

Za Kraško-obalni svet ZSS Koper
Jadran Čalija
Za NCCdL CGIL – Trst
Roberto Trevisan

Soglasje o predlogu ustavnih dopolnil

DOVOLJENO JE VSE, KAR NI IZRECNO PREPOVEDANO

Predlog dopolnil Ustave SR Slovenije je bistveno drugačen (je boljši) od osnutka, ki ga je Skupščina SR Slovenije dala v javno razpravo. Po javni razpravi je kar dobra polovica ustavnih dopolnil doživela korenite spremembe. Dopolnila posegajo tudi v temeljne določbe ustave iz leta 1974, le ta pa so bila dozdej nedotakljiva, tudi zaradi zahtev po skladnosti z Ustavom SFRJ oz. temelji naše socialistične samoupravne družbene ureditve. Namesto podrobnih določb, ki izhajajo iz Ustave SFRJ in ki predpisujejo družbena dogajanja, je Miran Potrč (predsednik ustavne komisije) v skupščini dejal, da **ustavne spremembe omogočajo svobodo delovanja in spodbujajo iniciativnost. Ob tem je dejal, da je dovoljeno vse, kar ni izrecno prepovedano.**

Verjetno se marsikdo sprašuje, zakaj ni slovenska skupščina tako ravnala že ob sprejemu vsiljenih dopolnil zvezne ustave in zakaj člani ustavne komisije niso bili tako širokega srca že ob začetku spreminjanja naše republiške ustave. Zapomnili smo si namreč nepričljive in nesprijemljive izgovore o nemogućnosti korenitejšega spreminjanja republiške ustave. V javnosti je ostal kak grenek spomin na izjave posameznih predstavnikov uradne politike, ki so se pred tremi meseci zavračali zahteve osveščene javnosti in predstavnikov alternative o osrednjih točkah, ki pa so zdaj črno na belem zapisane v predlogu ustavnih dopolnil. Kot je v skupščini SRS povedal Miran Potrč, smo zdaj na svojo roko spremenili ustavne določbe o družbenoekonomski ureditvi in o političnem sistemu, v ustavnih dopolnilih smo utrdili suverenost slovenskega naroda in slovenske države, dopolnili smo določbe o človeških svoboščinah in o ustavnih zagotovilih za njihovo spoštovanje. Po mnenju Mirana Potrča so mogoče najpomembnejše spremembe pri organiziranju in financiranju družbenih dejavnosti. V ustavi so črtane določbe o obveznem ustanavljanju sive o družbene dejavnosti. Republiška skupščina, naj bi po novih ustavnih določbah zagotavljala nacionalne interese npr. v šolstvu, zdravstvu, kulturi, telesni kulturi pa tudi v energetiki, na železnici in še kje. Gre za zagotavljanje nacionalnega programa, ki naj bi ga bili deležni vsi državljani naše republike. V ustavnih dopolnilih so nove tudi določbe o svobodi političnega in tudi sindikalnega organiziranja. To pomeni, da bo dopolnjena ustava dopuščala delovanje sedanjih družbenopolitičnih organizacij in tudi novih zvez in združenj. Poleg sedanjih sindikatov Slovenije, bodo formalno odprta vrata za sindikalni pluralizem in torej tudi za nove neodvisne sindikalne organizacije.

Danes je odveč ugotavljati, ali je tolikšna sprememba smeri razmišljanja (od osnutka do predloga ustavnih sprememb) pri uradnih predlagateljih ustave bolj posledica zunanje nevarnosti oz. pritiska za spreminjanje in vračanje k partijski in centralistični državi, ki prihaja z jugovzhoda, ali pa vsiljenega dialoga med uradno politiko in alternativo, ki se je najbolj

vidno pokazal ob procesu proti četverici (Janša, Borštnar, Tasič, Zavrl). Verjetno je oboje tesno povezano in uradna politika zlasti ob polni podpori prebivalstva SR Slovenije vztraja pri suverenosti Slovenije in tudi brani (lastno) pot v tržno gospodarstvo ter v (socialistično samoupravno) demokratično družbo. Ob besedah, ki sem jih zapisal v oklepaj, pa se bodo tako kot o absolutni pravici do vstopa in ostajanja v Jugoslaviji še naprej lomila kopja, ne samo med uradno politiko in alternativno, temveč tudi znotraj teh dveh sfer, če lahko sklepamo po nastajanju in podpisovanju Maj-

niške deklaracije in Temeljne listine Slovenije 1989.

Ob takšnem predlogu ustavnih sprememb je bilo zato v Skupščini SR Slovenije skoraj popolno soglasje. Tako je bilo kljub temu, da je Miran Potrč ugotovil, da ustavne spremembe odpirajo širok prostor za smeri družbenih sprememb in da dopuščajo, da bo razmerje sil v družbi omogočalo oz. diktiralo spremembe v smeri, ki zdaj ni dogovorjena. Glede na to, da Potrč ni omenil samoupravnega socializma, lahko le slepci spregledajo, da gre zlasti za ta dva postulata družbene ureditve. Raz-

prave o tem se bodo verjetno razvele že septembra, ko bodo delegati dobili prva besedila popravljenega volilnega zakona in povsem novega zakona o političnem združevanju občanov naše republike.

Nekateri novinarji so o komentaru zapisali, da delegati (kaj šele baza) sploh niso prebrali najnovejšega besedila ustavnih sprememb. Nihče ni upal reči, da je tako delegate kot novinarje kar ohromila dosežena enotnost ob spremembah ustave SR Slovenije in da zato nihče ni razmišljal o konsistentnosti ustave in sistema, ki iz nje izhaja. V ustavi bomo npr. imeli določbo o svobodnih in neposrednih volitvah ter o kandidiranju delegatov in nosilcev funkcij, ostale pa bodo določbe o preživelem delegatskem sistemu in o skupščinskem sistemu, ki je iz njega izveden. Ustava več ne predpisuje sisovskega organiziranja, še vedno pa v načelnih določbah opredeljuje svobodno menjavo dela kot osrednji način pridobivanja dohodka delavcev

družbenih dejavnostih. Lahko bi našli še marsikaj, pa raje opozarjamo le na razmerje med normami (ustava, zakoni) in dejanskimi družbenimi odnosi. Verjetno je oboje med seboj povezano, čeprav smo se v zadnjih letih skoraj prepričali, da življenje teče po svojih zakonitostih in da je skoraj vseeno, kaj piše v ustavi in zakonih. Nova oz. dopolnjena ustava (kljub soglasju) še ni garancija za spremembo družbenih odnosov in za izboljševanje gospodarskih in političnih razmer. Je pa možnost. Kljub nevarnosti, da omogoča opuščanje samoupravne socialistične poti in druge spremembe družbene ureditve, pa omogoča tudi tisto, zaradi česar smo sploh začeli spreminjati ustavo. Koliko in kako, pa bomo kmalu spoznali. Upamo le, da bodo te ustavne spremembe resnično preizkušene in da jih ne bo treba spreminjati petnajst let po njihovem sprejemu in ob tem ugotavljati, da sploh niso zaživele.

Franček Kavčič

Dr. Jože Arzenšek, predsednik RO zdravstvenih delavcev na zasedanju zbora združenega dela

Na vas delegate oziroma to skupščino se obračam kot predsednik Sindikata delavcev v zdravstvu in socialnem skrbstvu, da boste s svojimi odločitvami oziroma sklepi prispevali k ureditvi razmer, v katerih sta ti dve dejavnosti.

Konec junija letošnjega leta smo bili v Republiškem odboru sindikata delavcev v zdravstvu in socialnem skrbstvu zaradi kritičnega položaja slovenskega zdravstva in zdravstvenih delavcev prisiljeni napovedati splošno stavko v dejavnosti zdravstva in socialnega skrbstva za 20. september 1989. Na položaj te dejavnosti smo v preteklih 18 mesecih večkrat javno opozarjali. Skupščina SR Slovenije je o položaju SIS družbenih dejavnosti razpravljala 14. aprila 1989 in sprejela sklepe, ki se uresničujejo le v manjšem obsegu, saj Izvršni svet SRS ni pripravil dovolj podlag za njihovo uresničevanje. Izgube zdravstva iz preteklega leta niso bile pokrite in bremenijo poslovanje zdravstvenih organizacij v tem letu. Zdravstvu se bliža kolaps. Svoje obveznosti zaradi materialnih stroškov, kot so zdravila, poravnava tudi s trimesečno zamudo, kar ogroža obstoj farmacevtske industrije. Osebnih dohodke zaposlenim lahko izplačujemo le na podlagi kreditov, ki jih je potrebno odplačevati s 30-odstotnimi realnimi obrestmi. Živimo od danes do jutri in takšen položaj ne more dolgo trajati. S stavko želimo opozoriti na svoje zahteve o realnem vrednotenju dela

zdravstvenih delavcev in sprotnih povračilih dejanskih materialnih stroškov. Zahtevamo tekoče plačevanje računov, pokritje izgub iz let 1987 in 1988 in izvajanje sklepov Skupščine SRS s 14. 4. 1989. Zahtevamo tudi dolgoročne rešitve s sistemskimi spremembami in določitvijo nacionalnega programa. Zdravstveni delavci se bomo prilagodili družbenim opredelitvam o tem, kakšno in kolikšno zdravstveno varstvo potrebujemo, ne moremo pa več vztrajati v nevzdržnem položaju, kjer je ločeno odločanje o programih našega dela in odločanje o sredstvih z interventnimi predpisi.

Ob tej priložnosti bi vas rad seznanil z nesprijemljivimi odločitvami v organizacijah, ki so sicer posledica zakona o sanaciji, da podjetja oziroma organizacije z izgubo iz dohodka ne poravnajo svojih obveznosti za izvajanje programov zdravstvenega varstva oziroma celo zahtevajo refundacijo, osebnih dohodkov pa praviloma ne znižajo. Prav tako razpolagamo tudi z informacijami, da nekatere organizacije s soglasjem občinskih skupščin ali celo brez njih v soglasju z izvršnimi sveti občin odlagajo plačila prispevkov iz bruto osebnih dohodkov za dogovorjene - sprejete programe, to je ne upoštevajo zakonsko dogovorjenih rokov, kar povzroča še dodatne težave pri zagotavljanju in nudenju zdravstvenega varstva. V sindikatu ocenjujemo, da je taka praksa nesprijemljiva.

S svojo napovedjo stavke in zahtevami delavcev v zdravstvu in socialnem skrbstvu smo seznanili vse odgovorne dejavnike v naši republiki in tudi Skupščino SR Slovenije že 26. junija 1989. Republiški odbor sindikata v teh dnevih prejema pisna soglasja osnovnih sindikalnih organizacij zdravstvenih delavcev iz vse Slovenije za sodelovanje v stavki. Naš namen pa ni organizirati splošno stavko, temveč opozoriti na nevzdržno stanje in s tem pripomoči k njegovemu reševanju. Pri tem trdno računamo tudi na učinkovito ukrepanje te skupščine in vas delegatov.

Poročilo vlade o izvajanju družbenega plana na hudem prepihu

»PALOMA« ROZA JE BARVA STANJA

Toliko grenkih, kot jih je slovenska vlada morala požreti na zadnjem zasedanju skupščine Slovenije pred počitnicami, najbrže ni bilo treba prebaviti nobeni drugi vladi prej, pa tudi sedanjši še ne. Težko je ta trenutek oceniti, ali se ji bodo očitki zataknil v grlu ali jih bo uspela prebaviti, saj je gmotni položaj gospodarstva, ki od dohodka daje sredstva za financiranje družbenih dejavnosti in prispeva h gospodarski infrastrukturi, vse slabši.

Vlada je delegatom skupščine ponudila v presoji poročilo ob analizi izvajanja družbenega plana Slovenije za obdobje 1986-1990. Pripombe delegatov, zlasti tistih iz izobraževanja in zdravstva, energetike ter ekologov in tudi delegatov iz kmetijstva pa so bile takšne narave, da bi poročilo lahko mirno preimenovali v »poročilo o neizvajanju družbenega plana«. Delegati iz zdravstva ter predstavniki slovenskih sindikatov so vladi jasno povedali, da bodo jeseni organizirali stavko zdravstvenih delavcev, če se do dneva stavke, 20. septembra, razmere ne uredijo. Predstavniki izobraževalne skupnosti je v zboru združenega dela dejal, da skupnost sicer ne bo terjala odstopa vlade, ker se skupščinski sklepi o materialnem položaju izobraževanja ne izvajajo. Terja pa, da sklepe skupščine uresniči vlada v sedanjih sestavi. Očitke vladi, da ni izpolnila, kar je bila njena naloga, se pravi uredila materialnega položaja ne samo dejavnosti, ampak tudi zaposlenih v njih, je ponovil tudi predstavnik energetike in podobne očitke so navajali tudi predstavniki ekologov in kmetijstva.

Tokrat je bil protest gospodarstva zoper očitke gospodarske infrastrukture ter družbenih dejavnosti, da dobivajo premalo denarja, šibak. Morda zato, ker je o položaju negospodarskih dejavnosti

bogato razpravljala in zavzela stališča do urejanja njihovega položaja skupščine Slovenije že sredi aprila letos - in naložila nekaj nalog svojemu izvršnemu svetu. Ali pa morda zato, ker je inflacija, kakršne v tej državi ne pomnimo, zameglila vse realne odnose v delitvi dohodka.

Predvsem pa ni bilo sporno naslednje: vlada ni uspela uresničiti nalog, ki ji jih je naložila skupščina na omenjeni aprilski seji, in to so bile naloge glede urejanja gmotnega položaja tako zdravstva in očitno tudi izobraževanja - kot tudi socialnega položaja zaposlenih v teh dejavnostih.

Kaj zdaj? Ali lahko vprašanje, ki so ga dokaj sramežljivo postavili delegati iz izobraževalne skupnosti in ki ga je moč zaslutiti konec koncev tudi iz pripomb delegatov s področja zdravstva (da posebej ne govorimo o kmetijstvu oziroma energetiki in ekologiji), zaostriamo tako, da ga jasno postavimo? Vlada marsikatere-

mu delegatu (in njegovi »bazi«) ni upravičila zaupanja, ki ji je bilo dano. Naloge, ki ji jih je naložila skupščina, tudi ni v večini opravila, vsaj kar se tiče urejanja materialnega položaja omenjenih panog in socialnega položaja zaposlenih v njih. Naj zdaj vlada sama, ko že delegati niso bili popolnoma jasni - nakazali pa so to možnost -, razmisli o svojem odstopu? ali naj se potruji in gospodarstvu - ne glede na dejanske možnosti - odzame še večji del njegovega dohodka, čeprav se njegove obremenitve že tako povečujejo! Ali pa naj začne pri pravicah, denimo v zdravstvu, in jih oklesti na raven, da bodo tudi te dosegle raven, kot jo imajo v razvitem svetu. Ilustrativen, seveda drugače, kot je menil, da je, je bil eden izmed delegatov iz zdravstva, ki je na skupščini dal naslednjo primerjavo: V sosednji Avstriji je družbeni proizvod skoraj dvainpolkrat večji kot v Sloveniji. Obseg zdravstvenega varstva pa je

približno enak, s tem da gre za to dejavnost v Sloveniji precej manjši delež družbenega proizvoda. Iz povedanega sledi dvoje: ali povečati delež zdravstva v družbenem proizvodu preko vseh do sedaj normalnih meja (da bi pokrili njegovo, glede na družbeni proizvod, veliko preobsežnost) ali pa zmanjšati pravice uporabnikom na raven, ki jo družbeni proizvod lahko prenese.

Tisto, kar družbene dejavnosti, posebej zdravstvo, najbolj moti, je rešitev, ki jo predlaga izvršni svet: omejil bi sredstva, pravice pa pustil nedotaknjene. To je po njihovem mnenju najslabša možna rešitev.

Vlada je torej v precepu med stvarnimi možnostmi, ki se jim pravi ekonomski položaj gospodarstva, ter skrajno neugodnim položajem družbenih dejavnosti, ki jim zmanjkuje sredstev na vseh koncih in krajih. Če k temu dodamo še zahteve po več denarja tako za kmetijstvo kot za energetiko, pa za ekologijo, bi nemara lahko dejali, da bi vlada naredila najbolj prav, če bi svoje poročilo natisnila na papirju take barve, kot je to storila - za delegate skupščine - Izobraževalna skupnost Slovenije. Roza barva je namreč tudi barva Paloma papirja za določene namene in ta bi še dodatno pojasnila položaj, v katerem smo se znašli.

Boris Rugelj

Član predsedstva RS ZSS Janko Goleš na zasedanju zbora združenega dela:

V slovenskih sindikatih smo analizo izvajanja družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1986-1990 obravnavali pod vtisom izrednega padca življenjske ravni prebivalstva in kriznih razvojnih razmer v gospodarstvu in družbenih dejavnostih. Kriza se bliža svojemu vrhuncu in razmere ne dopuščajo več kakršnegakoli odlašanja s soočenjem z resnico, da so potrebni koreniti posegi za vzpostavitev osnovnih pogojev.

V Zvezi sindikatov Slovenije smo se v razpravo o iskanju rešitev iz krize vedno vključevali s konkretnimi predlogi, ki so upoštevali realno oceno pravih vzrokov krize in zagotavljali sistemsko ureditev razmer. Zahteve in predlogi sindikata pa so bili največkrat ignorirani, in sindikati smo danes prisiljeni posegati po skrajnih oblikah delovanja, kot so stavke.

V skladu z vlogo sindikata smo slovenski skupšini v okviru razprave o majske analizi posredovali svoja stališča predvsem o uresničevanju politike razbremenjevanja dohodka in osebnih dohodkov, o zaposlovanju, o osebnih dohodkih ter o tekoči problematiki in razvoju družbenih dejavnosti. Ta stališča so del konsistentne sindikalne politike na teh, za sindikat ključnih področjih.

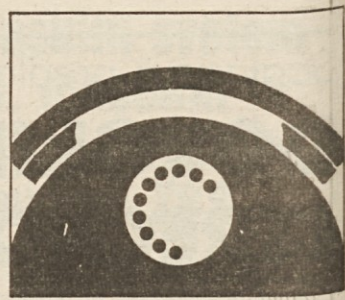
Ugotavljamo, da se kljub našim zahtevam povečuje obremenitev osebnih dohodkov in dohodka. To dejstvo

kaže, da je potrebno spremeniti financiranje skupnih potreb zgolj na osnovi bruto osebnega dohodka in še letos pripraviti osnove za opredelitev, kakšen delež skupnih potreb naj se financira iz živega dela in kakšen iz kapitala.

Realni osebni dohodki v SR Sloveniji padajo. Podcenjenost cene delovne sile vodi v razvojno zaostajanje gospodarstva, ki prav zato ni motivirano za korenito tehnološko preobnovo. Zato je treba določiti ekonomsko ceno dela, ki je strošek poslovanja in ki ga bo gospodarstvo lahko plačevalo le, če bo znalo loviti korak s svetovnim razvojem.

Država je dolžna gospodarstvu in zaposlenim pomagati pri prenovi z aktivno zaposlovalno politiko in vsemi motivacijskimi mehanizmi, ki spodbujajo gospodarski razvoj, kot so razvojni dinar, sredstva za prekvalifikacijo Zveze skupnosti za zaposlovanje, sredstva sklada skupnih rezerv, razvojno-motivacijsko naravnana davčna in posojilna politika. Aktivna socialna politika mora pri tem prebivalstvu naše republike pomagati prebroditi obdobje gospodarske preobnove ne s socialnimi pomočmi, temveč z družbeno pomočjo, ki bo vezana na preusposabljanje ljudi za produktivno delo.

V sindikatih pa ob obravnavi majske analize prav gotovo ne moremo tudi mimo položaja družbenih dejavnosti in delavcev, zaposlenih v njih. Slovensko skupščino smo že v juniju seznanili z našimi zahtevami in predlogi za ureditev družbeno-ekonomskih razmer v družbenih dejavnostih. Tudi za zaposlene v družbenih dejavnostih smo zahtevali osebne dohodke, ki kot ekonomsko ceno njihovega dela upoštevajo razmerje do kategorije najnižjega osebnega dohodka in vse pravice neposredne skupne porabe s sindikalne liste. Zato smo zahtevali opredelitev nacionalnih programov in njihovo trdno financiranje.

KLIČEMO

791-037

Na zvezi je Janez Zakrajšek, sekretar občinskega sindikalnega sveta Cerknica

Smo sredi dopustov. Verjetno je tudi vaše delo že bolj dopustniško.

»To bi pa težko rekel. Aktivnost se praktično ni nič zmanjšala. Razmere nam ne dovoljujejo počitka. Sprejemanje statutov, težave s samoprispevkom, reorganizacija podjetij itd., da o prenovi ne govorimo.

Ko pa smo že pri dopustih, ugotavljamo, da letos zanimanje za morje pada. Samo v Brestu bo šlo v prikolice, ki jih imajo po raznih kampih, približno 15 odstotkov delavcev manj. Cene v kampih so se letos povišale za 6-do 7-krat. Ekonomska cena je torej 15 starih milijonov na dan. To pa je za osebne dohodke naših delavcev zelo veliko. Že spomladi smo na Republiški svet ZSS poslali pobudo, da bi sindikat morda dosegel popuste v kampih za tiste, ki imajo v njih prikolice že dolga leta. Ne pa, da plačajo enako ceno kot tisti, ki kampira le nekaj dni. Na pobudo nismo dobili odgovora.

Omenili ste statute. Kako daleč ste?

»Sprejeli so ga le v Novolitu v Novi vasi, prvi v občini. Sami so ga naredili in pri tem pozabili jasneje opredeliti vlogo sindikata. Nimajo določil o stavkah, o zaščiti sindikalnih delavcev, niti o opravljanju sindikalnega dela med delovnim časom. Jeseni bomo sprožili ponovno razpravo, ker brez teh določil ne gre. Tudi v Avtomontaži, kjer bo referendum o statutu konec meseca, še manjka kup stvari, o katerih pa se bomo, upam, še pravočasno dogovorili.

Marsikje so težave z vodilnimi, ki se otepajo jasnejših določil prav o stavkah ter o zaščiti sindikalnih aktivistov. Vendar bomo pri tem vztrajali.

Kako daleč pa ste v razpravi o prenovi sindikata?

»Kar precej smo že govorili o tem, vendar je sindikat v delovnih organizacijah še vedno tak, kot je bil prej. Res je, da sindikat dobiva ime, je pa to žal odvisno le od predsednika. Sindikalno listo so spravili v akte le v Kovinoplastiki. Drugod pa menda čakajo na boljše čase ali pa na izredno stanje. Veliko je takih, ki težko zagotovijo tudi minimalni osebni dohodek, določen s sindikalno listo.

Kar pa zadeva organiziranost, se ogrevamo bolj za teritorialno povezanost, saj gre sindikatu za pravice delavcev, ki naj bi bile povsod enake.

Govorili ste o samoprispevku.

»Zbiramo za zdravstveni dom, vendar Zdravstvena skupnost Ljubljana menda nima denarja za svoj delež. Vrata pa se niso še čisto zaprla.

Omenili ste tudi sindikalne članarino.

»Sedaj od republiškega sveta ne dobivamo nič, saj smo v skupini od 5.001 do 5.500. Kaže pa, da bomo padli pod 5.000. Osebni dohodki so pri nas v povprečju za 20 odstotkov nižji kot v ljubljanskih občinah. Pri novi delitvi pa osnovne organizacije niso kaj prida na boljšem. Sredstev iz sklada skupne porabe pa sindikat na organizacija praktično ne dobiva več, saj so v večini prazni.

Andrej Agnec

Kaj smo dosegli

Javno razpravljanje o dopolnilih k slovenski ustavi tokrat ni potekalo tako kot v preteklosti. Za Zvezo sindikatov Slovenije lahko trdimo, da je brez evforije in znanih realsocijalističnih floskul o plebiscitarno sprejeti inacici ustavnih dopolnil tokrat razpravljala o njih mirno, argumentirano in sproti seznanja širši politični aktiv in tudi članstvo s svojimi zahtevami. Torej ni bilo megle o tem, kako je delavski razred z vsem seznanjen, kako enotno sprejema predlagane rešitve ipd. Gre za nov, sicer polemičen, vendar racionalen način oblikovanja temeljnih družbenih listin, ki je v pluralistični družbi bržkone edino mogoč.

Smo v sindikatih lahko z doseženim zadovoljni? Da, zato ker so bistvene zahteve sindikata vendarle vključene v predlog ustavnih dopolnil. Gre za tiste zahteve, ki urejajo temeljna družbena in delovna razmerja in ne nazadnje tudi za zahtevo po svobodnem združevanju članstva v sindikat. Po novem naj bi bilo omogočeno, da zveza sindikatov po lastni

Bistvene vsebinske poudarke o uveljavljanju zahtev slovenskih sindikatov pri oblikovanju predloga dopolnil ustave smo objavili v prejšnji številki Delavske enotnosti na 1. strani.

presoji, ki pa mora seveda biti rezultat demokratičnega usklajevanja vseh njenih pluralnih delov, sama odloča, kako bo ravnala ob oblikovanju posameznih rešitev na področju ekonomskega in družbenopolitičnega sistema, o čem bo razpravljala in se opredeljevala in kje ne bo popuščala, ne glede na razmerje sil v slovenskem političnem vrhu, ko gre za uveljavitev temeljnih pravic zaposlenih.

Nezadovoljstvo z nekaterimi opredelitvami v predlogu ustavnih sprememb pa bodo v slovenskih sindikatih do sprejema ustave prav gotovo poskusili spremeniti v dodatno argumentiranje svojih predlogov, tistih, ki po njihovi sodbi niso najbolj ustrezni. Z drugimi besedami to pomeni, da bo potreben še dodaten strokovni in politični napor, da bo v ustavni komisiji in v slovenskem parlamentu doseženo soglasje o vseh na videz morda tudi obrobni vprašanih, ki pa so za zaposlene, njihov socialno ekonomski položaj in še posebej njihovo vlogo kot upravljalcev in soupravljalcev v procesih gospodarjenja ter podoba sindikata bistvenega pomena. Gre pravzaprav za skupno iskanje optimalnih rešitev v ustavnih vsebini, ki bodo omogočale razmah ustvarjalnosti, ekonomske in politične demokracije in socialne varnosti.

Marjan Horvat

STALIŠČA IN PREDLOGI RS ZSS O SPREMEMBAH SLOVENSKE USTAVE

I. Družbeno ekonomski sistem in položaj delavca

1. Temeljne določbe ustave uskladiti s spremembami normativnega dela (tržno gospodarstvo, pluralizem lastninskih oblik in njihova enakopravnost, enakopravnost pravice do upravljanja na podlagi dela in kapitala).

Stališče sindikata upoštevano (amandma VIII a).

2. Svobodna sklenitev delovnega razmerja in pod enakimi pogoji.

Amandma sprejet (XII, tč. 3).

3. a) Črta se medsebojno odgovornost delavcev pri uresničevanju pravice dela z družbenimi sredstvi in njihova odgovornost družbeno politični skupnosti, dolžnost ekonomsko smotne uporabe družbenih sredstev in njihovega nenehnega obnavljanja, izjemno pridobivanje dohodka v OZD gospodarskih dejavnosti s svobodno menjavo dela;

b) Opustiti podrobnejše določanje pridobivanja dohodka v organizacijah družbenih dejavnosti z opredelitvijo, da se dohodek pridobiva v skladu z zakonom;

c) Črta se izjemen dohodek;

d) Odpravi se možnost zakonskega omejevanja pravice delavcev glede razpolaganja z delom družbenih sredstev ali obveznega združevanja dela teh sredstev za financiranje nujnih potreb družbene reprodukcije.

Amandmaja a in d upoštevana.

Amandma XII je na novo opredeljen in povzema le temeljne rešitve. Enako velja za način pridobivanja dohodka v OZD družbenih dejavnosti ter zajemanje naravne in položajne rente.

4. Prožnejša ureditev tehnoloških viškov v skladu s tržnim načinom gospodarjenja, razširiti zaščito delavcev z zavarovanjem njihove zaposlitve, ne samo v primeru tehnoloških, temveč tudi organizacijskih, strukturalnih in drugih izboljšav ter določiti zakonsko obveznost podjetja in družbeno politične skupnosti pri zagotavljanju sredstev za uresničevanje pravic delavcev.

Amandma delno upoštevan.

V prvem odstavku tč. 14, amandma XII je glede na različna stališča v ustavni komisiji in po tem, ko ni doseženo soglasje o uskla-

jenem besedilu tega amandmaja, ki sta ga v skladu s sindikalnimi stališči pripravila GZ in sindikat, povzet amandma zvezne ustave. V novem drugem odstavku pa je upoštevana zahteva, da se z zakonom opredeli obveznost podjetja in DPS glede zagotavljanja sredstev za uresničevanje pravic delavcev v primeru tehnoloških izboljšav.

5. Zagotavljanje posebnega družbenega pomena urediti brez podrobnega določanja načinov uresničevanja tega interesa.

Amandma sprejet (XIII, tč. 5, 1. odstavek).

6. Opredeliti pravico delavcev do samoupravljanja oz. sodelovanja pri upravljanju na podlagi dela v mešani, zasebni in zadružni lastnini (16. člen ustave). V skladu s tem temeljnim izhodiščem to pravico urediti tudi v delu sprememb ustave, ki govori o skupni banki, zadrugah, obratovalnicah, zasebnih podjetjih ter drugih oblikah združevanja.

Amandma sprejet (Temeljne določbe - II. razdelek, 3. odstavek, 3. alineja in amandma XII, tč. 4).

7. Ustava naj ne predpisuje obveznosti ustanavljanja SIS družbenih dejavnosti, opredelijo naj se nacionalni programi in obveznost DPS glede zagotavljanja sredstev za uresničevanje z zakonom in družbenim planom opredeljenega obsega skupnih družbenih potreb, ustanovi naj se sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja in dopolnilni skladi za socialno varnost delovnih ljudi; razveljavi naj se soodločanje skupščine SIS s pristojnimi zbori skupščin DPS; odpravijo naj se SIS materialne proizvodnje.

Amandmaji so upoštevani (VIII, LVI), s tem, da ni sprejeto stališče, da naj bo republika Slovenija rizična skupnost za zagotavljanje sredstev za uresničitev nacionalnih programov ter predlogi, da naj se oblikuje sklad pokojninskega in invalidskega zavarovanja in dodatni skladi za zagotavljanje socialne varnosti delovnih ljudi.

8. Družbeni plan SRS naj določi naloge in ukrepe za zagotavljanje materialnih pogojev za enakomeren regionalen razvoj posameznih območij SR Slovenije.

Amandma sprejet (XLIX).

9. Sklade za finansiranje razvojnih, druž-

benih in drugih skupnih potreb lahko, razen DPS, ustanovijo tudi OZD in drugi poslovni subjekti.

Amandma ni sprejet, s tem da je opozorjeno, da je takšna možnost dana že v dose-danji ustavni ureditvi.

10. a) Odpravi naj se socialni kriterij sestave delavskega sveta;

b) Organa DPS naj neposredno ne imenuje oz. razrešuje poslovodni organ v javnih podjetjih.

Amandma a je sprejet, pri čemer je XXXI amandma opredeljen povsem na novo in ne povzema več opredelitev zvezne ustave o odločanju delavcev, delavskem svetu in poslovodnih organih.

V amandmaju XIII pa je opredeljenih več možnih načinov vpliva organov DPS na poslovodne organe v javnih podjetjih (neposredno imenovanje oz. razreševanje, dajanje soglasja ali predloga za imenovanje oz. razreševanje), s čimer je smiselno upoštevano tudi stališče sindikata.

II. Vloga in položaj sindikata

1. Sindikati neodvisne delavske organizacije, ki jih delavci svobodno ustanovljajo in se vanje prostovoljno združujejo, ki delujejo v skladu s svojimi statuti, pri čemer delovanja sindikatov ni možno omejiti z zakonom ali statutom OZD.

Amandma sprejet (VIII, a, tč. 20).

2. Zveza sindikatov Slovenije predlagatelj zakona v zvezi s socialno ekonomskimi pravicami delavcev.

Amandma sprejet (LVIII, 2. odstavek).

3. Postopek pred ustavnim sodiščem lahko začne organ Zveze sindikatov Slovenije.

Amandma sprejet (LXV, 1. odstavek).

4. Na NOVO SE OPREDELI POGlavJE SPORAZUMEVANJA IN DOGOVARJANJA (členi 143 do 151) ter vključi kolektivno pogajanje kot temeljni instrument urejanja pravic in obveznosti delavcev v pogojih tržnega gospodarjenja, ne glede na lastninsko obliko.

Amandma ni sprejet.

5. Črta se sindikat kot nosilec kandidacijskega postopka v volitvah (158. člen, 2. odstavek).

Amandma ni sprejet, stališče sindikata se upošteva pri tolmačenju tega člena ustave in pri oblikovanju zakonodaje s tega področja.

IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

»To, kar smo si že dolgo želeli, je zdaj mogoče,« so ugotovili na sestanku izvršnega odbora konference OZS Železarne Jesenice. V delovni organizaciji so namreč pravkar sprejeli novi pravilnik o osnovah in merilih delitve osebnih dohodkov in skupne porabe. Največji pridobitvi, ki ju uveljavljamo s tem pravilnikom, sta napredovanje na delovnem mestu in stimulacija strokovnega razvoja,« piše glasilo Železar.

Nova pridobitev Železarne, za katero se je zavzemal tudi sindikat v tovarni, je sklep delavskega sveta o uvedbi stimulacije delavcev z visokošolsko izobrazbo. Zadnje obdobje so namreč v tovarni opazili vse večji odliv te kategorije delavcev. Navodila za nagrajevanje omogočajo, da bo vsak uspešen in učinkovit visoko šolani delavec v Železarni lahko dodatno nagrajen tudi do četrtnine svojega osebnega dohodka. Stimulacije potrjuje poslovodni odbor. V tovarni je zdaj zaposlenih 181 delavec z visoko šolo. Ugotavljajo pa, da so ne le slabo stimulirani z osebnimi dohodki, ampak da zaradi neprimerne kadrovske politike ti delavci nimajo možnosti za razvoj.

Izvršni odbor sindikata v Žele-

zarni je bil tudi obveščen, da skupina za pripravo reorganizacije tovarne v podjetje že dela v treh specializiranih sestavih. Sprejet je predlog, naj bi Železarna Jesenice postala delniško družbeno podjetje, enovito, brez tozdov, in z ekonomskimi enotami. Statut naj bi sprejeli 15. oktobra. Izvršni odbor sindikata je zahteval, da se mora sindikat vključiti v priprave na preoblikovanje v podjetje, v njem pa prevzame vlogo zaščitnika delavcev in branilca pravic iz dela. Da bi bilo to mogoče, si mora sindikat v tovarni izposlovati možnosti za neodvisno delovanje, da bo mogel postati enakovreden partner samoupravnim organom in poslovodstvu.

Poleg stavkovnega še poseben odbor za reševanje sporov Sindikalna organizacija tozda za promet Železniškega gospodarstva Ljubljana je na izrednem sestanku oblikovala stavkovni odbor in napovedala za 26. junij stavko vlakospremne osebja. Zahtevali so zvišanje osnov za osebne dohodke, hitrejše reševanje stanovanjskih vprašanj, možnost vplivanja na izbiro vodstvenih in vo-

dilnih delavcev, ureditev mesečnega sklada ur in zamenjavo vodje razporednega urada. Te stavke ni bilo.

VV tozdu so na izredni seji delavskega sveta skušali najti rešitev, kljub sodelovanju predstavnikov mestnega sindikalnega sveta Ljubljane jim to ni uspelo. Zato so ustanovili poseben odbor za reševanje sporov. V njem so člani predstavniki stavkovnega odbora, delavskega sveta, strokovnih služb in sindikata. Predsedoval mu je predsednik MS ZSS Ljubljana. Po večurnem delu se je temu odboru posrečilo najti rešitev, s katero so bili zadovoljni vsi, predlagane spremembe pa je že potrdil delavski svet ŽG Ljubljana. Obveljalo je, da se zagrožena stavka preloži, stavkovni odbor pa spremlja uresničevanje sklepov. Odbor za razreševanje sporov pa se je do konca junija sestel še štirikrat, kakor poroča Nova prog.

»Dogodke je vzel v roke sindikat,« lahko preberemo v obširnem reportažnem poročilu o stavki v glasilu Odmev TVT (Tovarne vozil in toplotne tehnike) Boris Kidrič v Mariboru. Ob izplačilu

osebni dohodkov prejšnji mesec je prekinilo delo v tej tovarni 1500 delavcev. Sindikat v tovarni je hitro in spretno ukrepal. Terjal je predstavniško sestavljen stavkovni odbor, ki je sedel še isto opoldne za pogajalsko mizo z vodstvom delovne organizacije in postavil osem zahtev. Dogovarjanje je bilo končano malo po polnoči.

Kakor samokritično ugotavlja v komentarju dogodkov tovarniško glasilo, je prekinitev dela domala vseh članov kolektiva TVT opozorila med drugimi tudi na naslednje:

»Med poglavitne slabosti lahko uvrstimo medsebojno (ne)informiranje, bodisi da gre za poslovne ali druge informacije... najsi gre za informacije, ki jih morajo naprej prenašati denimo poslovodni delavci na ožje sodelavce, slednji zopet naprej... Nedoslednost pri medsebojnem komuniciranju je pripeljala do tega, da mnogi delavci sprejemajo le takšne informacije, ki so jim všeč, krog za delavce »neprijetnih« informacij (zahteva po izboljšanju discipline...) pa je običajno zožen toliko, kolikor kdo želi sprejemati takšne informacije. Tako si lahko

marsikdo na račun skupih informacij... ustvarja po liniji najmanjšega odbora svojo podobo in vali krivdo za slabosti največkrat na enega človeka, ve se, na kate-rega... Delavci v proizvodnji menijo, da je za slabo poslovanje krivo vodstvo podjetja, ki da ni sposobno voditi, poiskati dovolj dela za vse in organizirati proizvodnjo. Druga stran gleda na vzroke za slabo poslovanje s povsem drugega zornega kota. Po njenem mnenju naj bi na slabo poslovanje vplivali predvsem administrativni ukrepi, ki bi jim bilo treba dodati siceršnje neugodne razmere za poslovanje, poleg tega pa še slabo delovno in tehnološko disciplino, neodgovorno načrtovanje in uresničevanje nalog, nabavljanje materiala po neugodnih cenah in še kaj...«

Stavkovni odbor tovarne TVT Maribor spremlja uresničevanje dogovorov.

Jaro Novak

RADIO CELJE —
NAŠIH 35 LET

Onesnažena podtalnica na Dravskem polju ŠOK IZ GLOBIN ZEMLJE

Sredi letošnjega poletja smo Slovenci na severovzhodu svoje dežele, malo po tistem, ko se je prav na tem področju z neba utrgala vodna ujma, doživeli še drugi šok, tokrat iz globin zemlje: s pesticidi je bil nenadoma zastrupljen dobršen del podtalnice Dravskega polja, ki je takoj za Sorškim poljem drugo največje zajetje pitne vode v Sloveniji. Priča smo največji ekološki katastrofi v zadnjih letih, ki je najbolj zgovorno opozorila na vse zmote našega preteklega razvoja in nas spomnila, da se čas za korenite spremembe v obnašanju nepreklicno izteka.

Dejansko čez noč ni več smelo kakih 80.000 prebivalcev v občinah Ptuj, Slovenska Bistrica, Maribor-Tezno in Lenart natočiti v kozarec vodo iz vodovodnih pip, ampak so jim jo začeli dovažati z gasilskimi cisternami, ki so jih morali pripeljati še od drugod. Nastalo je namreč pravcato izredno stanje, saj so o katastrofi razpravljali štabi civilne zaščite, razni občinski organi in na pozni nočni izredni seji tudi republiška vlada.

Žarišč okužbe najbrž več

Na kraju samem smo se lahko prepričali, da gre za katastrofo velikih razsežnosti, za ogromno naravno in gospodarsko škodo, katere posledice bo težko odpraviti. Domnevajo, da so nesrečo zakrivila divja odlagališča nevarnih oziroma strupenih odpadkov, pri čemer so največ omenjali jamo pri Križu in Kozoderčevo jamo, kamor naj bi pred leti odlagal svoje odpadke Pinus iz Rač, dokler ni zgradil lastne čistilne naprave oziroma sežigalnice odpadkov. Vendar pa nam je Emil Žerjav z Zavoda za zdravstveno varstvo v Mariboru rekel tole: »Bojim se, da ne gre le za jamo pri Križu in za Kozoderčevo jamo, ampak še za kakšno drugo jamo z nevarnimi odpadki, za katero ta čas sploh še ne vemo.«

V samem Ptujju sicer ni takoj opaziti, da bi bilo kaj narobe. V jutranjih urah je bilo to starodavno mesto ob Dravi mirno, branjevke so se brezbržno pogovarjale na tržnici, prodajalka je pred trgovino pometala pločnik, nekaj delavcev v kombinezonih si je že zarana privoščilo pivo. Nikjer nismo opazili kakšne cisterne ali kontejnerja z vodo; opazili smo jih šele potem, ko so nam jih pokazali – postavili so jih zelo diskretno.

Najprej smo obiskali občinski štab za civilno zaščito na Ptujju, ki usklajuje svoje delo s podobnimi štabi v tistih podravske občine, ki jih je prizadela ta ekološka katastrofa. Z Ivanom Rojsom in Albinom Pišekom je pogovor težko tekel, saj sta morala navkljub zgodnji jutranji uri kar naprej odgovarjati na telefonske pozive pa oddajati in sprejemati poročila po teleprinterju. Albin Pišek, direktor vodovoda na Ptujju, je odgovoren predvsem za oskrbo s pitno vodo v občini. Orisal nam je vso zgodovino te nesreče, ki se je dejansko začela že ob koncu junija, ko je prišlo do prve prepovedi uporabe pitne vode iz črpališča Sikole, tako da so ostali brez pitne vode prebivalci Slovenske Bistrice z okolice. Onesnaženje se je nadaljevalo in teden dni pozneje so prepovedali uporabo pitne vode še v Kidričevem.

Po takratnih ugotovitvah naj bi pesticidi v vodi preseglji dovoljeno količino za 30-krat do 80-krat, odvisno od časa in mesta odvzema vode. Ta koncentracija je nato začela padati, vendar je ponovno porasla 18. julija, ko je bila dovoljena meja onesnaženosti pitne vode v nekaterih zajetjih presežena celo za dvatisočkrat.

Strupeni pesticidi

V slabih treh tednih se je onesnaženje s pesticidi v podtalnici razširilo vse do Ptujja oziroma do največjega ptujskega črpališča pitne vode Skorbe, ki ima kar šest vodnjakov, pretok vode v njih pa je pri normalnem obratovanju kar 250 litrov v sekundi. V tem vodnjaku je po pravilniku dvakrat do osemkrat presežena vsebnost pesticidov v vodi, predvsem alaklora, antrazina in metolaklora. To so pesticidi iz vrst herbicidov, ki jih uporabljajo za škropljenje rastlin proti škodljivcem, v organizmu pa lahko povzročijo raka.

Pitna voda je za zdaj čista le v črpališču Lencova vas, iz katerega s cisternami razvažajo pitno vodo po vsej občini. Bojijo pa se, da bo podtalnica,

onesnažena s pesticidi, dosegla tudi do črpališča, čeprav strokovnjaki menijo, da je več možnosti, da bo zavila proti Dravi. Seveda pa so vse to samo ugibanja.

»Mislim, da je kar 90 odstotkov ljudi zadovoljnih z oskrbo vode,« pove Albin Pišek. »Vsak dobi po pet litrov vode na dan, vendar ne gledamo pod prste. In nihče nima več kot 500 metrov do vode.« Samo v ptujski občini dovažajo pitno vodo na 66 odvzemnih postaj s 30 cisternami.

Ivan Grahc, poveljnik gasilskega

Na poti k jami pri Križu, ki jo zdaj na vrat na nos čistijo, smo se ustavili v Zgornji Gorici. V to vas je tovornjak s cisterno pravkar pripeljal ljudem pitno vodo. Bilo je okrog enajstih. Pri tovornjaku se je skupina vaščanov postavila v vrsto in brez nerganja čakala na vodo. Prišli so z vedri vseh velikosti in barv, nekdo celo s samokolnico, v katero je postavil tri desetlitrske pletenke, ki drugače služijo za nataknanje vina.

Strah za dojenčka

Njihova vas je skoraj mesec dni takole potrpežljivo hodi po vodo dvakrat na dan. Prvič ob enajstih in drugič ob petih popoldne. Bili so namreč med prvimi, ki so občutili posledice onesnaženja vode, saj živijo nedaleč od zloglasne jame pri Križu. Do nje je le kakih deset ali petnajst minut peš poti. Vodo jim dovažajo iz Maribora. Kaj pa hočemo, pravijo, potrpeti moramo, saj nam kaj drugega tudi ne preostane.

Tereza Golja, kmetica: »Bojim se, da nam ne povedo vse resnice, bojim se za svoje otroke.«

društva Ptuj, prevozi na dan kar 400 kubikov vode. Njegov delovni dan se začne ob šestih zjutraj in konča ob devetih ali desetih zvečer. Za redno oskrbo ljudi z vodo so namreč mobilizirali kar sto ljudi. Med njimi so v večini gasilci, 95 jih je, ki razvažajo vodo in pripravljajo plastične rezervoarje. »Ob koncu junija smo razvažali le po dve cisterni vode, nato po štiri, zdaj pa že po 30 cistern. Zdaj oskrbujemo z vodo iz cistern tudi dializo v bolnišnici pa pekarni in tako naprej. Voda je klorirana,« pove Ivan Grahc.

Še mesec dni iz cistern

Kot nam je povedal Albin Pišek, bo takšna oskrba z vodo trajala še najmanj mesec dni oziroma vse dotlej, dokler ne bodo zgradili novih vodovodnih povezav, za katere bo republiški izvršni svet prispeval polovico sredstev. Kako bo v prihodnje z onesnaženostjo podtalnice, pa v tem času še nihče ne ve.

Zvečine sumijo, da je poglobitvi vir onesnaženja jama pri Križu, v kateri je tovarna kemičnih izdelkov Pinus iz Rač pred dobrih desetimi leti nazadnje zažigala svojo odpadno embalažo oziroma odpadke. V vzorcu podtalnice, ki teče tik pod to jamo z nakopičenimi nevarnimi odpadki, so namreč z ustreznimi instrumenti namerili kar 1900-krat večjo onesnaženost vode s pesticidi, kot je to dovoljeno.

Medtem ko se vaščani oskrbujejo s pitno vodo iz cistern, pa dajejo živini piti vodo iz vodovodnih pip oziroma iz vodnjakov, torej tisto vodo, ki je oporečna. Tereza Golja, kmetica, nam je povedala, da imajo doma še čisto majhnega dojenčka, ki mu dajejo piti mleko krave, ki pije oporečno vodo. »Pravijo, da to mleko nič ne škoduje. Bojimo pa se, da nam ne povejo vse resnice, bojimo se predvsem za svoje otroke. Zanima me, če bi tisti, ki zatrjujejo, da takšno mleko ni škodljivo, dajali tudi svojim otrokom piti mleko teh krav?« Ženska se tako razburi, da skoraj polije vodo.

Ko se približamo zloglasni jami pri Križu, ne moremo verjeti svojim očem. Ta jama, ki velja za enega poglobitvi žarišč onesnaženja dravske podtalnice s pesticidi, je le nekaj kilometrov stran od zdaj onesnaženega črpališča pitne vode Sikole in dobesedno sredi koruznih polj. Kamor seže pogled, rastejo vitka koruzna stebela, vse do roba jame, iz katere ta čas intenzivno odvažajo odpadke. Kot zvemo pozneje, je od površja do podtalnice le 8,5 metra, kar pomeni, da so dobesedno nad podtalnico sežigali nevarne odpadke.

Ko pridemo do jame, imajo tam ravno malico. Tu je le nekaj vozil z mariborsko in ptujsko registracijo, bager v jami miruje, na kontejner pa nekaj delavcev, med katerimi je tudi ženska, meče zemljo. Sergej Gljuk, rečni nadzornik, nam pove, da so to delavci ruskega Pinusa, ki odpadni pepel s pesticidi natovarjajo na kontejnerje. Te potem odpeljejo na Pinusovo dvorišče, kjer jih bodo pozneje zažgali v posebni sežigalnici.

Naložili bodo pet takšnih kontejnerjev z odpadki. Ti odpadki s pesticidi so videti kot črna plast v zemlji, nam pojasni Gljuk, ko si birše potno čelo. Neznosno vroče je, saj je skoraj polno. Stopimo bliže. Zemlja neprijetno zaudarja po strupih. Druge, komunalne odpadke, ki jih je vsega skupaj kar za 600 kubikov, odvažajo na mariborsko pobrežje. Delajo od šestih zjutraj do osmih zvečer. Računajo, da bodo v tednu dni jamo izpraznili, nato pa jo bo treba sanirati. Skratka, katastrofa je razkrila grdo ekološko rano iz preteklosti, na katero so očitno vsi pozabili – razen seveda narave same, ki se zmeraj maščuje.

Kar 159 divjih odlagališč

Matjaž Knez, nadzornik pri izvajanju del, nam pove, da je na Dravskem polju kar 159 divjih odlagališč z odpadki. Mnoga med njimi je že zarasla trava, za nekatera pa niti ne vedo več. Tako so bojda že upokojeni delavci iz Pinusa pokazali, do kod vse sega ena izmed jam, kamor so svojčas vozili odpadke in embalažo iz tovarne. Zdaj tam raste trava in drevje. Gre za Kozoderčevo jamo v bližini Rač, ki jo bo sanirala tovarna Pinus sama. Za zdaj analize še niso končane, a kot smo slišali, je že po prvih izsledkih jasno, da je tudi ta jama eno izmed nevarnih žarišč. Rezultati so namreč podobni tistim za jamo pri Križu.

Tovornjaki se počasi vračajo, vsega skupaj devetnajst. Počutimo se silno

utrjene. Koliko let je bilo treba čakati na to, da so le prišli in začeli odvažati odpadke! Mar se res najde denar le takrat, ko že pride do ekološke katastrofe? Kdaj se bomo spametovali?

Stanko Žunec, vodja ekološke skupine pri ZSMS Ptuj, sicer pa član upravnega odbora zelenih in odbor za zaščito Dravskega polja, ne izbira besed: »To je gospodarski kriminal, zaradi neznanja in pohlepa. Da je do tega prišlo, je kriv politični sistem, ki je dopuščal takšen industrijski razvoj, v katerem je vsakdo počel tisto, kar je hotel. Pred osmimi ali desetimi leti so tovarne, ki so uvajale čistilne naprave, veljale za nepodjetniške, češ da za pravičljavo denar.«

In še nekaj zahtev zelenih: zahtevajo celovito obveščanje, ki ga mora zagotoviti republiški komite za zdravstveno varstvo in republiški zavod za veterino. Objaviti bi morali natančne podatke o posledicah uživanja takšne onesnažene vode za človeka pa tudi nevarnosti za živali. S tem v zvezi bi se morali povezati s strokovnjaki v tujini in povedati ljudem vso resnico. Opraviti je treba analizo hrane, še posebej pa mleka.

Čimprej zgraditi odlagališče

Stano Žunec našteva še druge zahteve zelenih: »Od vodne gospodarske inšpekcije zahtevamo, da izda odločbo o takojšnji sanaciji po našem mnenju največjega vira onesnaženja, to je Kozoderčevo jama. Takoj je treba izdelati dolgoročni načrt za očiščenje in zaščito Dravskega polja. V Sloveniji je treba v najkrajšem možnem času zgraditi odlagališče za posebne in nevarne odpadke. Inšpekcijske službe morajo postati neodvisne, vir financiranja pa se jim mora zagotoviti iz republike...«

In še mag. Emil Žerjav z Zavoda za zdravstveno varstvo Maribor, s katerim smo se na koncu pogovarjali: »Do nesreče je prišlo zaradi neurejenega varovanja okolja, saj še v nobeni tovarni varstvo okolja ni vključeno v tehnologijo. Če bi varstvo okolja postalo sestavni del tehnologije, bi ga začeli negovati in varovati kot poglobitvi stroj v tovarni. Dokler pa bo to le na ravni skupnih služb, je vse skupaj le zaradi lepšega. Drugi problem pa je v tem, da v Sloveniji nimamo niti enega odlagališča za posebne odpadke, pa tudi komunalna so zvečine neurejena.«

Zdaj, ko široko območje Dravskega polja, to je ena redkih žitnic naše majhne dežele preživlja najhujšo ekološko katastrofo v svoji zgodovini, smo lahko vsi pametni – za nazaj. Rekli bomo, da je bila to ena šola več in da se bomo zdaj streznili.

Pa se bomo res? Spomnimo se prvega šoka, tistega iz Krupe, ki so ga tudi dolgo prikrivali, pa pozneje le po kapljicah dajali podatke o hudih posledicah, ki še zmerom niso odpravljene. In nato manjše nesreče – zdaj v Posavju, nato v Ljubljanski kotlini, pa spet na Sorškem polju. Očitno se igramo z ognjem. Kot bi nebogljen čakali, da se po vseh teh šokih iz globin zemlje odprejo vrata pekla...

Marija Frančeškin
Slike: Andrej Agnič

Tovornjak s cisterno je pravkar pripeljal pitno vodo v Zgornjo Gorico.

Eno so želje, drugo pa možnosti

ŠKOFJELOŠKI TURIZEM SPI SPANJE PRAVIČNEGA

Več kot četrt stoletja sta šla Škofja Loka in izseljenski piknik ob 4. juliju, dnevu borca, z roko v roki, letos pa se je dolgoletna ljubezen končala. ON ji ni povedal nič, kar odšel je. ONA je o vsem izvedela iz časopisov. Še toliko se ni potrudil, da bi se z NJO pogovoril, posvetoval, jo vprašal za mnenje. Nič. Tebi nič in meni nič je odšel v Dolenjske Toplice.

Govorimo seveda o tradicionalnem izseljenskem pikniku, ki so ga leta in leta prirejali v starodavni Škofji Loki. Sicer prijetna in družabna prireditev, ki je izseljencem pričarala življenje v domovini, se je v zadnjih letih izrodila v prireditev brez leska in siceršnje domačnosti, obiskovalci, ne izseljenci, pa so čakali le na večerno vselico s hrano, pijačo in kakšnim milozvočnim domačim ansamblom. Do predlani je še nekako šlo, lani pa jo je prirediteljem zagodilo še vreme, tako da so bile rdeče številke neizbežne.

Duši turizma v Škofji Loki, nekdanji predsednik Turističnega društva Janez Sušnik, in strokovni delavec za turizem pri društvu Marko Pleško, sta zatrjevala, da so hoteli imeti v Škofji Loki še kaj drugega kot le piknik na gradu. S piknikom je bilo le ogromno dela, ki se je ponavadi opiralo na peščico zagnancev, edini prihodek pa je bil od prodanih reklam in vstopnic. Še predlani so člani društva vložili dobiček v izgradnjo električnih omarič v grajskem vrtu in nakup premičnega odra na Mestnem trgu; lani pa je bilo stanje brezupno.

Lanski program je trajal kar tri dni. Pod imenom Srečanje v moji deželi sta bila na Mestnem trgu v četrtek in petek večera slovenskih pesmi in plesov, nastopajoči pa so prišli iz Škofje Loke, Kranja, Ljubljane, Splita... Prireditelji so za ta del poželi nemalo pohval, češ, oživeli ste staro mestno jedro; kar tako naprej; odlično ste pripravili.

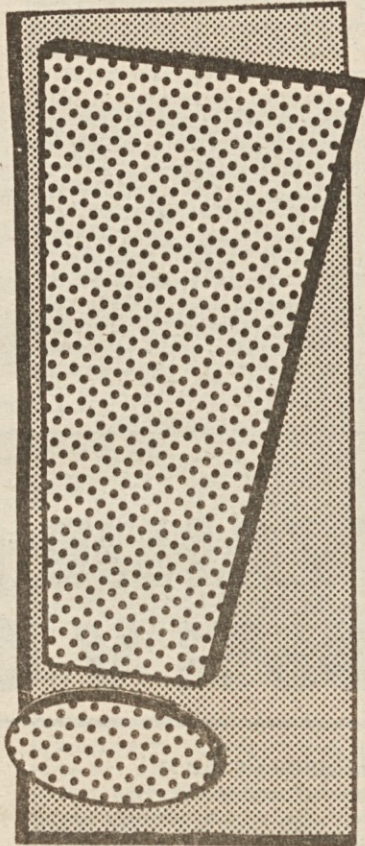
Politična podpora je prihaja od vsepovsod, finančne in organizacijske pa ni bilo od nikoder. Prireditve, za katero bi morala živeti in delati vsa Škofja Loka, od prebivalcev do »občinarjev«, je razpadla v prizadevanja dveh, treh, da bi le nekako oživili Škofjo Loko. Poleg dežja jih je lani razočarala tudi gostinska ponudba, ki jo je prevzel Alpetour, saj so bile tovrstne storitve zelo kritizirane.

Po lanskim neuspešnih rezultatih so se v Turističnem društvu odločili, da ne bodo več organizirali prireditve v taki obliki, saj za to nimajo sredstev. Lani so recimo, vsi nastopajoči zahtevali honorar, le godba na pihala JNA iz Ljubljane je pihala v svoje instrumente samo za malico. O organizaciji letošnje prireditve se s Škofjeločani ni nihče pogovar-

jal, za Dolenjske Toplice pa so zvedeli šele iz časopisov. Izseljenci so imeli na Dolenjskem letos na voljo kar teden dni, vse stroške pa sta pokrivala sponzorja Krka in zdravilišče Dolenjske Toplice. Srečanje izseljencev je bilo tudi na široko in kakovostno propagirano, tako da je akcija izkoristila vse ponujene možnosti – že opremljen prireditveni prostor, močan organizacijski odbor, možnost za promocijo in seveda denar. Ravno tega pa jim v Škofji Loki najbolj primanjkuje.

Zunajpenzijske ponudbe v Škofji Loki pravzaprav ni. Gostje imajo na voljo ogled gradu, muzeja in nekaj drugih ostankov preteklosti, če so pri moči, se lahko sprehodijo po bližnjih hišicah in konec. V turističnem društvu jim zmanjkuje vsega propagandnega materiala, namenskega denarja za razvoj turizma pa ni. Škofjeloški turistični delavci občutijo tudi pomanjkanje posluha »občinskih oblastnikov« za razvoj turizma v kraju. Predlog za turistično stojnico v središču mesta se že leto dni valja po predalih, jezerce v gramoznici pri Retečah pa hočejo zasuti. Baje bodo s tem pridobili obdelovalne površine. Mladinska organizacija si že leta in leta prizadeva za obnovo starih prostorov TVD Partizana. Zdaj so prostori že tako dotrajani, da je treba vse skupaj podreti in zgraditi na novo – že lani pa je bil predračun 1,2 milijarde dinarjev.

Posebna zgodba je tudi Občinska turistična zveza, katere predsednik je Zdravko Krvina. Zveza naj bi bila povezovalac vseh turističnih društev v občini, ki jih je več kot dvajset, dajati bi jim morala smernice za delo in voditi raz-

Igor Drakulić

voj turizma v občini. Tako bi moralo biti, v resnici pa med občinsko zvezo in Turističnim društvom sploh ni nobenih stikov.

Turistično društvo se financira s turistično takso, ki je letos 400 dinarjev za domačega in 800 dinarjev za tujega gosta. S temi »silnimi« denarji so v prvih šestih mesecih letošnjega leta zbrali – reci in piši – 700.000 dinarjev. Potem se pa gremo turizem. Druge gorenjske občine imajo že letos od 5000 do 7000 dinarjev, s tem da takso tudi sproti revalorizirajo. Skupščina občine Škofja Loka pa je že sprejela višino turistične takse za leto 1990. Ta bo 2000 in 4000 dinarjev!

Višina takse je odvisna od kategorije, v katero spada neko območje ali mesto. Škofja Loka po oceni Turistične zveze Slovenije spada v drugo kategorijo, po zakonu pa je treba višino takse določiti do marca. Za naslednje leto seveda. Druge gorenjske občine so se pravočasno zavedele, kam vodi inflacija, hkrati pa so turizmu določile namenski denar, uprave za družbene prihodke so znižale davke za zasebne sobe, v kratkoročnih načrtih pa so tudi turistične novogradnje.

V takem položaju, kot je, lahko škofjeloški turizem le vegetira, saj brez denarja ni muzike. Če polletni dohodki ne zadostujejo za enodnevni najem Mestnega trga, kot je bilo ob prihodu muzejskega vlaka na železniško postajo na Trati, potem res ne veš, kaj bi. Kolikor časa bodo odločitve, ki so pomembne za vse mesto, tako razdobljene, Mestni trg namreč »upravlja« KS Mesto, in dokler občinske strukture ne bodo spremenile mnenja, da dokler se nič ne dogaja, vsaj ni težav, toliko časa bo Škofja Loka le potencialna možnost za razvoj turizma, prebivalci pa bodo še naprej bantili, da je v Loki »živ poden«.

Bled in delavski turizem

NEOPAZNO

Včasih tako blagovzveneče »delavski, sindikalni turizem« dandanašnji zveni že skoraj kot posmeh. Res pa je, da so počitniški domovi za marsikoga edina možnost, da vsaj nekajkrat namoči noge v morju. V turističnih krajih gledajo na objekte te vrste kajpak s čisto drugačnimi očmi. Črnogorcem je lahko, če, denimo, mirno porušijo celo naselje delavcev s Kosova. Tam tako in tako ne upajo pisniti. Že malce drugače se godi slovenskim organizacijam, katerih domov bi se na vso moč radi znebili v hrvaškem primorju. No, pa o teh težavah smo tako pisali vsako leto.

Malokrat pa smo pisali o tem, kako se sindikalnemu turizmu godi doma. Tako smo pogledali kar na Bled, naš turistični biser, ki ga povežeš z vsem prej kot z delavskim letovanjem.

Najprej smo poskusili v domu slovenskih muzejskih delavcev. Oskrbnica je bila v Ljubljani in od gostov smo slišali, da je to škoda, saj imajo menda precej težav. Kakšnih, tega niso vedeli povedati, nas pa je namig le spodbudil za raziskovanje. Sreče nismo imeli niti v letovišču koprškega Tomasa, a tudi tu so nam prijazna dekleta v kuhinji namignila, da bi morali to nekoč res čudovito, danes pa precej zanemarjeno vilo tik ob jezeru že zdavnaj prenoviti.

V nič manj lepi, pred vojno zgrajeni vili ob jezeru, kjer imajo 34 ležišč delavci SCT, smo le našli upravnico Heleno Šebjanč. Težave? Kje pa, vse teče gladko kot po maslu, nam je zatrčila:

Prijazno povabilo

»Če bi bil ta dom še nekajkrat večji, bi ga napolnili brez težav. Cene so pač pristopne. Za zunanje goste, ki jih radi vzamemo pod streho, če je slučajno kaj prostora, stane poln penzijo 200 tisočkov. Naši delavci imajo kajpak absolutno prednost in zraven tudi

ugodnost obročnega odplačevanja in popusta.

Odprto imamo celo leto, ne le v poletni in zimski sezoni. Zdaj, ko gradijo predor pod Karavankami, je tako in tako toliko dela, da je kuhar že nekajkrat vzrojil, da bo kar pobegnil. Zaposleni smo štirje in dela je res vrh glave. Skrbimo še za dve brunarici, ki ju ima SCT v Bohinju, in pa za planinsko kočjo na Uskovicni.

Saj pravim, v sezoni je vse polno. Bolje pa bi lahko izkoristili manj pa potem september, oktober. Kar napišite! Če koga zanima letovanje na Bledu, naj kar povpraša na našem Družbenem standardu na Dvorčakovi. Dobrodošel bo in gotovo bo odšel od nas zadovoljen.

Da smo mi na Bledu zadovoljni, sem že rekel. Nobenih težav. Normalno sodelujemo na vseh področjih, tudi pri obnavljanju. Saj je gotovo v interesu kraja, da so ti objekti lepi in dobro vzdrževani. Tudi za druge domove še nisem slišala, da bi bilo kaj narobe. No, sem ter tja se zatakne pri objektih, ki jih imajo organizacije iz drugih republik – toda le zaradi tega, o čemer govorim. Bled pač ne more dopustiti, da bi ga črnile propadajoče, slabo vzdrževane stavbe.

Bled je pač Bled, pred vojno je

Delavskega turizma je na Bledu le za gnezdo – res pa na najlepših mestih

slovel kot mondeno središče. To skuša biti tudi zdaj in to občutimo zaposleni celo bolj kot gosti. Cene pač. Pri nas se menjajo na teden dni, za goste dobro poskrbimo in naše cene niso problem. Mi pa tu živimo in to je že druga pesem.«

V slogi je moč

Po namigu o težavah, ki da jih imajo z domovi iz drugih republik, smo pobrskali po telefonskem imeniku. Vseh počitniških domov delovnih organizacij smo našli štirinajst, med njimi tudi dom SIS za organizacijo letovanja delavcev v Beograd. Dobra dva meseca ga vodi Lazar Beljić:

»Mi smo pravzaprav firma več kot 200 članic iz vse države. Lani smo dosegli približno milijon nočitev. Dom na Bledu je prvi blejski hotel Triglav in sodi pod spomeniško varstvo. Res je zanemaren, celo propada. Zato smo ga tudi prevzeli od skupnosti za otroško varstvo Apatin, ki ni zmogla tolikih sredstev. Obnovili

smo ga znotraj in tudi zunanja obnova je že v načrtu.

Sicer pa z Bledom ni nobenih zapletov. Nasprotno, sodelujemo odlično, tako z občino kot s krajem in tukajšnjimi turističnimi agencijami. Čeprav imajo naši člani prednost, se vselej najde nekaj prostih zmogljivosti.

Uspeva pa nam le zaradi velikosti finančne in siceršnje moči tako razpredene združbe. Sicer sami veste, kako se godi mladinske mu in delavskemu turizmu. Na tako zahtevnem in dragem trgu, kot postaja turizem, tako rekoč nimata več eksistence. Cene pri nas so tako nizke, da bi kaj takega težko zmogla celo sicer dobro stojajoča, a sama delovna organizacija. Vidite, mi smo organizacija za delavskega turizma, pa moramo plačevati vse davke in prispevke kot komercialna firma. Naši gostje so praviloma plitkejšega žepa in kdo bi sam zdržal današnjo konkurenco?! Tako pa članice združujejo sredstva iz družbenega standarda in zdržimo. O Bledu še enkrat vse najboljšje. Delal sem že v Budvi

pa Makarski in še kje. Tam je drugače, lahko kar rečem, da sindikalni turizem radikalno čistijo.«

Vtise smo strnili pri tajniku blejskega turističnega društva Marku Potočniku:

Turizem in politika

»Bled in sindikalni turizem? Hm, lahko bi rekel, da je za nas neopazen. Ima 700 postelj z vojsko vred, Bled pa sicer precej več kot 5.000. Edini zaplet je ta, ki so vam ga omenjali prejšnji sogovorniki, odvisen pa je le od volje in še bolj od finančne moči firme, ki ima tu letovišče. To pa drži, da na Bledu težko gledamo propadajoče vile. Prav najlepše, nekoč reprezentančne vile na najlepših lokacijah so po vojni namreč za bagatelo ali bogvedi kako dobila v last podjetja iz vse države. Šest let že propada elitna vila, ki jo ima Odmor Zrenjanin. Tudi vili Ciklama, pred vojno biseru Bleda, se ne godi nič bolje. Kaj vse smo že poskusili, predsednik občine je sam odpotoval v Zrenjanin, pa vse zastoj. Zdaj je pa še politični položaj tak, da te tam dobesedno postavijo pred vrata. Človeka pač boli, ko gleda propadanje nekoč diplomatskih rezidenc in mondenih vil. Po eni plati je to kulturno zgodovinska škoda, po drugi kazni podoba kraja in po tretji se ti zdi neumno, ko kapital, vse bolj zasebni, tako pritiska prav na te objekte. Pa ne moreš nič.

No, lahko rečem, da perspektive za širjenje takega turizma vsaj na Bledu ni več. Odklenkalo je celo načinu gradnje kot doslej, ko si je vodilna struktura iz ožje in širše okolice tu gradila svoje brlogge. Zdaj ima absolutno prednost penzijskim oziroma polpenzijskim turizem predvsem zasebnega tipa. Da je to prava pot, naj potrdi le bežen primer – v 30 letih Bled ni dobil pravzaprav nič, le zgubljal je. V tem obdobju so celo zaprli nekaj trgovin, zdaj pa je v 12 mesecih odprtih 85 novih lokalovalov.«

Ciril Brajer

Dr. Ilija Jurančič

OSEBNI DOHODKI V NOVIH RAZMERAH

Vloga ugotavljanja zahtevnosti dela

V vsakem delovnem procesu morajo biti opravljena zelo različna dela. Le v zelo majhnih in tehnološko nerazčlenjenih delovnih procesih lahko vsa ta dela opravlja en sam delavec, sicer pa ga mora opraviti več ljudi. Delitev dela bi bila le izjemoma lahko takšna, da bi vsa dela enakomerno opravljali vsi.

Praviloma je delo razdeljeno tako, da se dela grupirajo po strokovnosti (npr. strojniška, finančna, administrativna itd.) in tudi po ravni usposobljenosti v okviru posamezne stroke. Na ta način je mogoča racionalna in učinkovita uporaba usposobljenosti za delo in tudi učinkovito izvajanje vseh delov delovnega procesa. Ugotavljanje zahtevnosti dela omogoča, da je na vsako delo razporejen primerno usposobljen delavec. Uspoštevanje zahtevnosti dela pri obračunu osebnega dohodka pa

delavce motivira za opravljanje zahtevnejšega dela.

Najpomembnejša vloga upoštevanja zahtevnosti dela je vzpostavljanje ravnovesja zainteresiranosti delavcev za vsa dela. Če bi vsa dela v delovnem procesu vrednotili enako, bi ugotovili, da bi bilo med delavci veliko zanimanja za lahka in enostavna dela (med tistimi, ki delajo zato, da živijo) in tudi za dela, ki omogočajo izkazovanje (med tistimi, ki živijo zato, da delajo). Za utrudljivo, dušamorno in hkrati odgovorno delo bi ne bilo nobenega zanimanja in delovni procesi bi se enostavno ustavili. Zato je upoštevanje zahtevnosti dela pri obračunu osebnega dohodka nujno. Fizično težko in neprijetno delo pred 20 ali 30 leti ni imelo nobene vrednosti in veljave, ker je bilo dovolj interesentov zanj. Danes je takšnega dela zaradi uvajanja mehanizacije veliko manj, a je zelo visoko vrednoteno, da ga sploh kdo še hoče opravljati. Avtor tega prispevka je v ti-

stih letih v Münchnu srečal skupino naših delavcev, ki so čistili kanalizacijo. Povedali so mu, da je delo težko in da ni prijetno, da pa zaslužijo toliko kot inženirji. Danes se takšna dela tako vrednotijo tudi že pri nas ali pa se pravkar bodo.

Razmerja zahtevnosti se med deli vzpostavljajo pod predpostavko, da je pri delu dosežen normalen (pričakovan) delovni rezultat, kar pomeni, da je delo opravljeno tako, kot zahteva delovni proces. Osební dohodek delavcu ne pripada zato, ker je razporejen na delo s takšno zahtevnostjo, ampak ker je delo s takšno zahtevnostjo opravil v predvidenem obsegu in predvideno kakovostno. V praksi se pogosto srečujemo z mnenjem (ki je pogosto podprto tudi s sklepi sodišč in drugih organov), da delavcu pripada osební dohodek že na podlagi razporeditve na delo. Takšno mnenje je zmotno in je podlaga vrsti naših težav, še predvsem splošno razširjenemu mnenju, da se ne splača delati.

Metode za ugotavljanje zahtevnosti dela

Zahtevnost dela ni enovita kategorija. Izražajo jo usposobljenost za delo, z delom povezana odgovornost, napor in delovne razmere (vpliv okolja). Zaradi te pisanosti sestavin zahtevnosti dela ni mogoče objektivno zmeriti, ampak je možna le bolj ali manj natančna in bolj ali manj organizirana ocena. Ocenjevanje je lahko izkustveno (empirično) ali pa opravljeno z uporabo katere izmed metod. Te metode ne zamenjujejo merskega instrumentarija, ampak pomenijo, da se postopek ugotavljanja zahtevnosti dela predpiše vnaprej ob upoštevanju spoznanj stroke.

Ocenjevanje zahtevnosti dela pomeni razvrščanje del (delovnih mest) po eni ali več sestavinah zahtevnosti

Način razvrščanja	Število sestavin	
	sumarno	analitično
vrstni red	metoda grupiranja	metoda primerjanja faktorjev
grupiranje	metoda kategorizacije	točkovna metoda

Obe sumarni metodi (metoda rangiranja in metoda kategorizacije) sta enostavnejši, zahtevata manj časa za izvedbo, manj usposabljanja izvajalcev in sta zato cenejši. Metoda rangiranja je uporabna v manjših delovnih procesih, kjer število različnih del ni

v vrstni red ali v grupe. Če je sestavina ena sama, je to zahtevnost dela v celoti in je razvrščanje sumarno. Če je sestavin več (npr. usposobljenost za delo, odgovornost, napor, delovne razmere itd.), je ugotavljanje zahtevnosti dela analitično. Sestavin zahtevnosti dela je lahko tudi nekaj deset, vendar povečevanje števila zahtev povečuje tudi kompliciranost metode.

Razvrščanje v vrstni red je natančnejše, ker ima vsako delo v vrstnem redu svoje posebno mesto. Razvrščanje v grupe je enostavnejše, še posebej pri manjšem številu grup, vendar s v takšnem primeru v isti grupi tudi razmeroma različno zahtevna dela. Vedno se srečujemo s problemom, kako čimbolj natančno določiti kriterije za razvrščanje, ki ne more biti samodejno. Metode za ugotavljanje zahtevnosti dela lahko razvrstimo takole:

veče od 30 do 40. Kot kombinirana metoda (metoda grupnega rangiranja) je uporabna tudi za delovne procese z do 500 različnimi deli. Metoda kategorizacije je uporabna v vseh delovnih procesih.

Nadaljevanje prihodnjic

Inovacijski kotiček

POSPEŠEVANJE INVENTIVNE DEJAVNOSTI V GORENJU

Štejem za zelo potrebno, da smo inovatorji dobili tudi v glasilu DELAVSKA ENOTNOST svoj redni kotiček. V njem bomo v prihodnje gotovo prebrali veliko koristnega tako za aktivne inovatorje kot tudi za skrbnike inovativne dejavnosti. Posebno me veseli, da bodo naše izkušnje lahko javno posredovane tudi drugim delovnim organizacijam v Sloveniji, saj je bil v naši uspešen način propagiranja inovativne dejavnosti že v kratkem času več kot viden. Zavedajmo se, da so inovatorji bili in bodo vedno ustvarjalni, zato nikoli ne morejo biti tehnološki presežek. Prej je potrebno zamenjati neustvarjalne ljudi.

Naša delovna organizacija GORENJE ELEKTRONIKA - široka podjetna, p. o. ima danes okrog 450 zaposlenih. Izdelujemo visokokakovostne in po najnovejši tehniki narejene barvne televizorje z daljinskim upravljanjem, teletekstom, s stereo izvedbo po želji in za vse sisteme sprejema (PAL, SECAM, NTSC...), s konkurenčnim dizajnom v Evropi itd. V programu imamo tudi videorekorderje ali avdio aparate.

Z usmerjanjem inovativne dejavnosti smo začeli spetembra 1988. Moje osnovno razmišljanje je bilo, da je najprej potrebno razvežati in propagirati množično inventivno dejavnost, naslednja faza pa bi bila usmerjena inovacija, torej spodbujanje inventivne dejavnosti. Kako? Eden od možnih načinov je gotovo propaganda. In ta je pri nas danes ne samo razvejana, ampak tudi zanimiva in včasih izvirna, nova.

Inovator meseca, inovator leta

Med inovatorji vsak mesec izberemo najuspešnejšega in ga poimenujemo inovator meseca. Inovator dobi za svojo inovacijo seveda nagrado po pravilniku o inovacijski dejavnosti, poleg tega pa še v naši čajni kuhinji vsak dan kavico ali sok zastoj. Ko inovator pride k okencu čajne kuhinje, kjer je med odmoru vedno veliko ljudi, s ponosom reče: »Dajte mi tisto inovatorsko kavico, zaslužil sem jo!« Tudi pri drugih se porodi želja po brezplačni kavici in s tem se morda porodi nova inovacija. Med najuspešnejšimi vsako leto izberemo tudi inovatorje leta, in sicer tri. Ti imajo za dodatno nagrado izredni plačani dopust - prvi tri dni, drugi dva dni in tretji en dan.

Oglasna deska in inovatorska vitrina

Pri nas imamo tudi veliko oglasno desko, katere osrednji del je znak naše inovativne dejavnosti - krog z vpisanimi črkama IN. Le-ta je namenjena izključno za objavljanje slik inovatorjev in opisov njihovih inovacij. Posebno mesto na njej imajo inovatorji meseca - ti so dobili tudi stalno mesto v osrednjem gorenjskem informatorju.

V sprejemni avli naše tovarne je tudi velika steklena vitrina za najuspešnejše inovatorje naše DO. V tej vitrini je vrsta zastavic z imeni in številom uspešnih inovacij naših avtorjev. Predvsem na tuje goste naredi to velik vtis.

Zastavice

V naših pisarnah, na delovnih mestih v proizvodnji in na strojih stoji že več kot 50 rumenih zastavic na belih stojalih. Zastavica ima v sredini krog in v njem oznako IN, ime in priimek avtorja in številko, npr. 2 - kar pomeni, da ima avtor že 2 uspešni inovaciji. Najboljši inovator pri nas ima že številko 10, kar pomeni 10 uspešnih inovacij. Našim inovatorjem je zastavica zelo všeč in kar tekmujejo, kdo bo dosegel višjo številko. Tisti, ki teh zastavic še nimajo, seveda malo ljubosumno gledajo na uspešne inovatorje. Po drugi strani pa zastavice delavce spodbujajo k inovativnemu razmišljanju, da bi le prišli do nje. Imamo tudi zastavico za inovatorje meseca. Le-ta je modra z enakim krogom in znakom IN v njem. Na njej je napisan mesec in leto, kdaj je bil njen imetnik izbran za inovatorja meseca.

Revija za informiranje Trendi

Do danes so izšle že tri številke naše revije Trendi - z geslom Informiraj sebe, informiraj druge. Njen namen je člane našega kolektiva seznaniti z novostmi na področju razvoja, znanosti, tehnologije, naše elektronike. Avtorji člankov so člani našega kolektiva in tudi drugi, tu ni ovir. V njem objavljamo tudi kakovostne (prevedene) članke iz tujih strokovnih revij in časopisov.

Probleme razpisujemo

Lotili smo se tudi usmerjanja inventivnosti, in sicer s prvim razpisom (drugi bodo sledili jeseni). Iskali smo

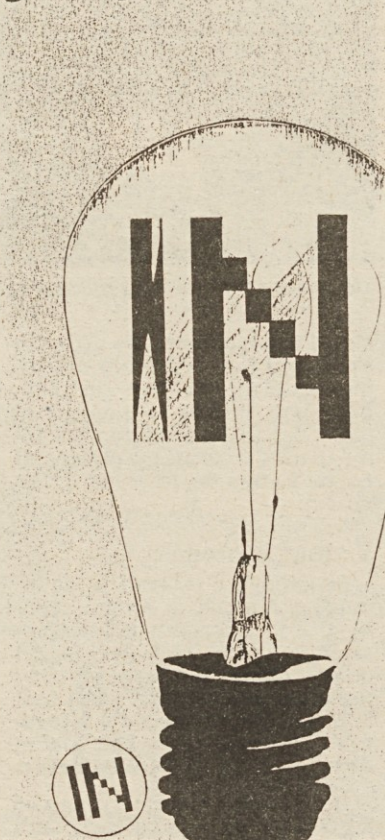
rešitev za delovno mesto vstavljanja ekranov. Ekran je namreč pri televizorju najtežja komponenta, saj so nekateri težki do 40 kilogramov in so za delavca velik fizični napor. Razpis je bil razširjen po celem GORENJU. Dobili smo štiri preloge. Tri od njih smo nagradili in jih bomo s pridom uporabili pri reševanju problema tega delovnega mesta.

Brainstorming - razvnanje duha

To leto smo organizirali že dva BRAINSTORMINGA (slovensko: razvne-

manje duha). To je metoda za spodbujanje ustvarjalnega mišljenja in sodelovanja, po kateri s produciranjem in vrednotenjem idej pridemo do iskane rešitve ali izdelka itd. Producirali in vrednotili smo ideje na področju raziskav in iskanja novih, alternativnih programov. Pri tem so sodelovali naši delavci, psiholog in člani SOZD GORENJE ter dijaki Centra srednjih šol iz Titovega Velenja. Posebno dijaki so bili navdušeni. Naše vodstvo je zelo zadovoljno z rezultati in s takšnim načinom reševanja težjih problemov, ki je v Ameriki in na Japonskem že vsakdanost.

gorenjeelektronika

INOVIACIJA JE TVOJ IN NAŠ DENAR
 KDO R MISLI, TA DOBIVA IN TUDI TI VEŠ IN ZNAŠ IN KAR TI NE VEŠ, VE TVOJ SODELAVEC, AKTIVIRAJ GA IN PRIDI S SVOJO IDEJO IN VSAKO SMISELNO IDEJO BOMO URESNIČILI IN VSAK PREDLOG JE LAHKO KORISTEN IN VSAK VE NEKAJ, VSI VEMO VSE IN POSVETUJMO SE S STROKOVNJAKOM IN PREČITAJ PRAVILNIK O INOVACIJAH IN

VSI MISLIMO

INOVIACIJSKI PROCES

- rojstvo ideje
- projektiranje-načrtovanje
- evidentiranje in obdelava predlogov
- izdelava in preizkušanje prototipa
- zavarovanje izuma
- ugotavljanje ekonomske upravičenosti
- plačilo nadomestil
- redna proizvodnja
- plasma na trgu
- ugotavljanje in prikaz rezultatov ID

VSI DOBIVAMO

INOVIACIJA JE LAHKO

- lehnična
- tehnološka
- industrijska
- s področja organizacije
- izboljšanje delovnih pogojev
- iz področja varnosti
- iz ekonomske komercialnega področja

Statistika

Do 30. 6. 1989 je bilo v naši DO prijavljenih že 38 inovacijskih predlogov. Lani je bilo v celem letu prijavljenih 54, kar kaže, da smo v tem letu bolj uspešni. Uspešnih inovacij je bilo letos že 15, lani pa v celem letu 25. Skrivnost takšnega dviga prijavi in realizaciji inovacij je predvsem v hitri realizaciji izplačil, uspešnem spodbujanju množične inventivne dejavnosti, hitrem posredovanju strokovnih mnenj o posameznih predlogih, hitrih in strokovnih sklepih komisije za inventivno dejavnost in v volji naših delavcev, da kaj izboljšajo in vidijo tisto, česar drugi niso videli.

Priznanje pospeševanju množične inventivne dejavnosti

Uspehe našega množičnega pospeševanja inventivne dejavnosti so opazili tudi drugi. Velenjski radio jih je prikazal v polurni oddaji, velenjski časopis Naš čas pa z objavo reportaže, kjer smo bili predstavljeni kot delovna organizacija, po kateri se drugi lahko zgledujejo.

Pohvaliti moram uspešno koordinacijsko delo odbora za inovativno dejavnost pri ZSS in drugih odborov, ki opravljajo zelo koristno delo, saj inovatorje ustvarjalno povezujejo med seboj in uspešno spodbujajo z izobraževanjem. Hvale vredna je tudi podpora naših vodstvenih struktur v GORENJU, ki so spoznale, da uspešna inovacija potrebuje predvsem podporo direktorjev in šefov. Ni dovolj, da o inovacijah govorimo, vedno jih je treba primerno stimulirati in jim vedno dati »zeleno luč«.

V GORENJU ELEKTRONIKA - široka podjetna proizvodimo sedaj dnevno 400 barvnih televizorjev. S spremembami pa bomo to številko v septembru na 600, in to z majhnimi naložbami in pri praktično nespremenjeni številni zaslednosti. Glavna investicija bo nova šasija G 2 - nosilno ogrodje elektronskih elementov televizijskega sprejemnika, ki je plod inovativnega znanja strokovnjakov našega razvoja in drugih strokovnih služb. Vse to je možno s člani kolektiva, ki vsak po svoje inventivno razmišljajo. Mnogo je inovacij, ki niso registrirane; v naši tovarni se dejansko čuti, da so inovacije nenehno med nami. Vsi se že danes znamo obnašati podjetniško in nam prehod v inovativno podjetje gotovo ne bo težaven.

Takšno je spodbujanje inovatorstva v GORENJU ELEKTRONIKA iz Titovega Velenja. Pa to še ni vse. Še isčemo ideje, ne samo za razvoj inovacij, ampak tudi za propagando in pospeševanje inovativne dejavnosti in za vanje inovativne dejavnosti. V tej smeri razmišljamo o uvedbi zastavice PRSTAN KAKOVOSTI, o čemer bomo poročali kdaj drugič.

Leopold Starman, skrbnik inventivne dejavnosti

Za visoke cene mleka niso krive le mlekarne

NAJLAŽJE JE OBTOŽEVATI TISTEGA, KI JE NAJŠIBKEJŠI

Popolnoma zgrešena kmetijska politika v Jugoslaviji vse od druge svetovne vojne naprej je pripeljala do tega, da se ne ve, ne kdo pije in kdo plača. Obtoževanje države, da ne skrbi za kmetijstvo, se je sprevrglo v medsebojna obtoževanja v reprodukcijskih verigah. V zadnjem času je tragičnost jugoslovskega in slovenskega kmetijstva najbolj očitna v mlekarstvu, kjer kar mrgolijo polresnice, podtikanja, nizki udarci in tudi kliči na pomoč.

Na poti v mlekarno v Čirčah pri Kranju, tozd Kmetijsko-živilskega kombinata Gorenjska, sta se mi v mislih vrtele vsebinske peticije Slovenske kmečke zveze in Zveze slovenske kmečke mladine ter odgovor izvršnega odbora konference sindikata delavcev Mercator - KŽK Gorenjske. Kmetje so obupani in zahtevajo radikalnejše rešitve, mlekarne pa s številskimi dokazujejo, da so v še večjih zagatah od kmetov.

V direktorjevi pisarni smo se pogovarjali z v. d. direktorjem Mirom Križnarjem, vodjo splošnega kadrovskega sektorja v DO Mercator Tonetom Roblekom in pred mesecem dni upokojevo direktorico Mijo Pavlin.

Na vprašanje, kakšen kolektiv je mlekarne, je odgovoril Križnar: »Mleko odkupujemo v štirih gorenjskih občinah in jih tudi oskrbujemo s konzumnim mlekom in mlečnimi izdelki, prav tako Ljubljano, s siri pa oskrbujemo vso Slovenijo in Istro. Zaposlenih nas je okrog 120, od tega je kar polovica ženski!« V mlekarni je 40 odstotkov delavcev s srednjo izobrazbo, ki jo pridobijo v srednji kmetijski in mlekarški šoli, odkoder prihajajo dijaki tudi na prakso. Kljub težkim pogojem dela se ne morejo pohvaliti z dobrimi plača-

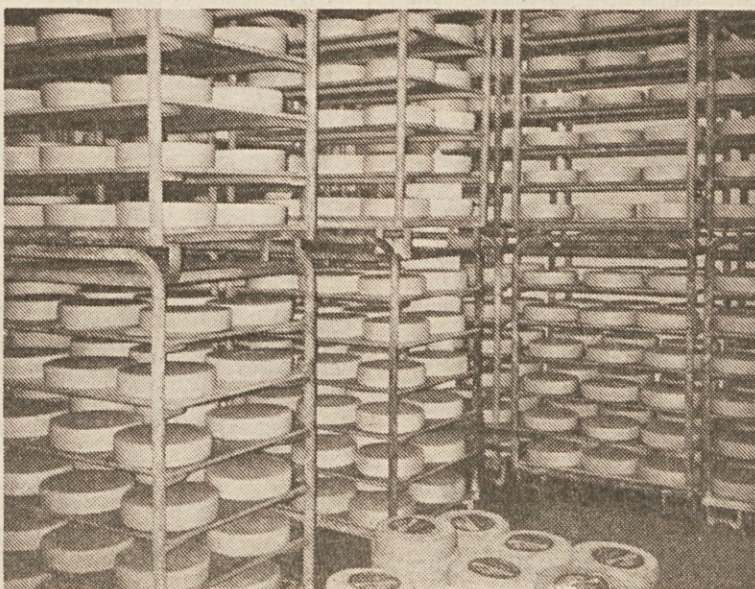
mi, saj so tako pod povprečjem občine kot DO KŽK. »Povprečni osebni dohodek v prvih petih mesecih letos je bil 2.423.308 dinarjev,« je nadaljeval Tone Roblek in pristavil: »Sem kar vedel, da vas bo to zanimalo. Povedati pa vam moramo tudi to, da je v tej ubogi plači ves dodatek za nedeljsko, nočno in delo ob praznikih. Delovni čas je od treh zjutraj do šestih, sedmih zvečer, odvisno od delovnega mesta. Sirarji imajo na voljo točno določen čas, ki ga ne smejo zamuditi.«

V mlekarno vsak dan pripeljejo od 85.000 do 90.000 litrov mleka, vse pa gre v predelavo - okrog 20.000 litrov za konzumno mleko, jogurte, kisló smetano... 2000 ga gre v skutarno za sveže in mehke sire, 12.000 litrov posnete mleka gre v izvoz v Avstrijo, ostalo pa za trde sire. »Izvoz v Avstrijo je nuja, saj je prodaja na jugu države zelo padla, odkup mleka pa je ostal enak. Ker se skušamo izogniti zalogram sira, smo aprila začeli izvažati v Avstrijo, čeprav s tem ne bomo ravno obogateli,« je prevzel besedo direktor. Za liter mleka dobijo cel šiling.

Kje ste bili

Ko se je prodaja mleka in mlečnih izdelkov zmanjšala, bi morala nositi breme cela reproveriga, ne pa samo mlekarne. »Kje je bila kmečka zveza, ko smo morali prodajati konzumno mleko po ceni, ki je bila manjša od nabavne?« se je razjezil Roblek. Križnar pa dodal, da so imeli v prvih treh mesecih zaradi tega velik izpad dohodka, ki so ga kasneje le delno pokrili. Ko so se aprila cene spustile, so prišli v mlekarne na razmerje 1:2 glede na nabavno in prodajno ceno mleka. »V tem času se je nakopičilo precej težav, saj je padla prodaja, slovensko mleko

je zaradi cene postalo nekonkurenčno v Jugoslaviji, prodaja pa se je ustavila tudi zaradi nepotrebne uvoza mleka, mlečnih izdelkov in mleka v prahu z Madžarske. Čeprav je za slovenske potrebe mleka v Sloveniji za 30 odstotkov preveč, kljub svoji nesporni kakovosti ne najde poti do jugoslovskega kupca. Take strateške odločitve bi se morale sprejemati na ravni republike,«

saj mlekarne tega ne zmorejo,« je težavo na kratko strnil Miro Križnar.

Pred kratkim je Domus, center za dom, ustvarjalnost in svetovanje, obelodanil izsledke raziskav o kakovosti mleka in mlečnih izdelkov. Kako visoko so se uvrstili gorenjski mlekarji?

»Ne moremo se pritoževati, uvrstili smo se kar dobro. Kar se tiče kakovosti vhodne surovine, pri nas velja, pravilnik o kakovosti in nagrajevanju, ki je dokaj oster in zahteven. Kakovost mleka, ki ga odkupimo, je blizu evropske ravni, do česar smo prišli z dobrim sodelovanjem z zadrugami in kmeti, predvsem usmerjenimi. Nagrajevanje po kakovosti je po eni strani za mle-

karno precejšnje breme, po drugi strani pa smo daleč nad slovenskim povprečjem glede na nabavno ceno mleka,« se je pohvalil vodilni mož. Roblek pa je dodal, da bodo morali zahteve še poostri, če bodo hoteli biti konkurenčni doma in na tujem.

Več kot pol odkupljenega mleka gre v sirarno, ki so jo s tujimi krediti zgradili pred osmimi leti. Ravno ti najeti krediti pa jim povzročajo veliko sivih las, saj jim kljub dobremu delu še ni uspelo plačati niti dinarja deviznega kredita. To kaže na težke pogoje gospodarjenja, saj so obrestni tako težko breme, da jim zelo otežuje takoče sodelovanje, to pa je seveda usodno za razvoj in usmeritev v večje plače. Tako živetarjenje z vsemi drugimi omejevanji jih je pripeljalo že do razmišljanja o ukinitvi predelave mleka v sir, ki zahteva še več dela, plačilo pa pride še kasneje. »S sirom je takole - najprej zori od 30 do 45 dni, potem pa je še 30 dni v trgovini, tako da čakamo do 75 dni za plačilo. Kljub temu, da se je prodaja sira zelo zmanjšala, čutimo moralno obvezo, da še naprej odkupujemo celotno količino mleka, ob tem pa smo ogorčeni, da nekateri ne razumejo fair playa. Mlekarne so morale hočeš nočeš prevzeti vso skrb za trženje, čeprav nad nami visi Damoklejev meč zmanjšane prodaje. Kmetijska politika naj se začne reševati tam, kjer se mora. Država mora imeti pregled, kje se kaj dela, in subvencionirati tam, kjer je potrebno,« je pribil Roblek.

»Priznati moramo, da v teh pogojih hiperinflacije, ko so izgube zaradi kasnejšega plačila velikanske, razmišljamo o ukinitvi proizvodnje. Če bo prišlo do tega, da bomo kmetom izplačevali mleko večkrat mesečno, smo propadli, saj zamik priliva denarja nazaj v mlekarne blažimo z zakasnelim plačevanjem mleka kmetom. Če se bodo ti pogoji izplačevanja uresničili, potem si težko predstavljam, da bi ob enakih plačilnih rokih v trgovinah mi še obstali,« je nekako tragično nadaljeval direktor.

Odnos med kmetom in delavcem naj bo čist

V teh prizadevanjih si mlekarne želijo tudi podpore sindikata. Za cenejšo mleko bi morali vsi poiskati rezerve, nad to verigo (kmet - zadruga - mlekarne - trgovina - kupec) pa bi morala bedeti država s svojo politiko (koč povsod po svetu). Vsi v en glas so trdili, da zdaj vsak gleda le sebe in obtožuje le tistega pred sabo, na koncu pa najbolj nastrada kupec.

Delavec v kranjski mlekarne ni vreden skoraj nič. Kljub težkim pogojem dela jih vodstvo ne more spodbuditi z večjimi plačami, saj denarja enostavno ni. Kaj o tem meni Ivan Miškulin, vodja polnilnice: »Že 15 let delam v tej mlekarne in dobro poznam razmere. Sami vidite, kako poteka delo. Osem ur moramo biti v škornjih, povsod je vlaga, skoraj vsak ima revmo. Zaradi ropota jih vsaj pol slabo sliši. Nikoli ne veš, ali boš šel domov ob dveh, saj se lahko kaj pokvari, preden pa lahko odidem, mora biti stroj popravljen in mleko zapakirano. Delamo vse sobote, dopusta pa ne moremo dobiti, kadar hočemo. Velika je tudi fluktuacija, saj gredo ljudje raje v Savo ali Iskro, kjer so prostori klimatizirani in suhi. Ne razumem, kako imajo lahko v Iskri, ki je v izgubah, delavci iz isto izobrazbo večjo plačo, čeprav je delo pri nas težje. Z mojimi šestimi milijoni se ne bi ravno hvalil, vem pa, zakaj imamo slabe plače. Pred leti smo investirali v novo sirarno in se zavestno odpovedali višjim OD. Ta odločitev nas tepe še od takrat naprej!« Ivana smo komaj slišali, saj je stroj za pakiranje mleka kar zgledno ropotal.

»Delavci res garajo, povrh vsega pa pridejo še taki apeli in dajejo njihovo delo v nič. Delavci so res prizadeti, saj jih imajo ljudje za družbene izkoriščevalce. Obtožujejo nas, da se debelimo na račun kmetov, v resnici pa smo najšibkejši člen v tej verigi. Nočemo biti nekakšni paraziti, hočemo živeti, delati in ustvarjati v poštenih odnosih,« je bila zaključna beseda tovariša Robleka, s tem pa sta se strinjala tudi v. d. direktorja in nekdanja direktorica kranjske mlekarne.

Komu dati prav?

Nobenemu povsem - vsakomur malo. Očitno je edina rešitev, da država preneha biti patronistična in ignorantska do težav v kmetijstvu in se tako dejavneje vključi tudi v mlečno reproverigo, začne opravljati nadzorstvo in odpravljati anarhijo. Take razmere, kot so zdaj, vodijo naravnost vanjo.

Podjetništvo in delničarstvo: prof. dr. Franjo Štiblar - Nerešena vprašanja pri uveljavljanju delničarstva

BOOMA SE NI BATI

Ekonomsko fakulteta in Center za gospodarsko svetovanje sta v drugi polovici junija v Ljubljani pripravila posvet o podjetništvu in delničarstvu. S posveta smo doslej objavili povzetke pogleda slovenskih sindikatov na ta vprašanja, ki jih je predstavil Miha Ravnik in izveček iz ekspozicije dr. Ivana Ribnikarja o značilnostih finančnega vidika delničarstva. Povzetke konjugujemo z referatom prof. dr. Franja Štiblarja, ki je nanizal nekatera vprašanja pri uveljavljanju delničarstva.

Uspešnost uvajanja vrednostnih papirjev je odvisna od nastanka institucij, pri čemer obstaja veliko dilem in je malo narejenega.

»Imeti vrednostne papirje brez institucij (borze, institucije, ki bi dajala ekonomsko oceno donosnosti projektov, službe revizije in finančnega posredništva) je tako, kot bi imeli avtomobile brez cest, ladje brez morja, predor brez priključnih cest,« je bil ilustrativen dr. Štiblar.

Zakonska ureditev borze je potrebna, njena namestitve naj bi bila določena »funkcionalno«, ne geografsko (center v Beogradu). Povezava borz v večjih mestih v enotno jugoslovansko borzo ima teoretično vrednost, v praksi pa ne delajo dobro (zamuda, dislociranih borznih senzalov pri izklicanju). Vprašanje je tudi, ali je poosebnjevala donosnost projektov, ki bi bili financirani z vrednostnimi papirji. Četudi je, te ocene ne morejo dajati državni organi, ker ne morejo prevzeti materialne odgovornosti za uspešnost projekta in ker bi s tem odpravil eno

osnovnih težav delničarstva - razpršenost materialne odgovornosti kot elementa spodbude človeka. Državno službo revizije, ki daje vodje nadzornih odborov delniških družb in ocenjuje pravilnost finančnih poročil teh družb in jo imajo povsod v razvitem tržnem gospodarstvu, bomo morali - po mednarodnih standardih - usposobiti tudi pri nas. Naloge finančnega posredništva naj bi prevzele poslovne banke in svetovalne finančne organizacije. Prve se zdaj za to ne zavzemajo, druge so v povojih, zato ni konkurence. Brez takšnih finančnih ustanov pa bi moral vsak lastnik vrednostnih papirjev sam zase urejati rutinske in tehnične posle, prav tako tudi izdajati vrednostne papirje...«

V nadaljevanju je dr. Štiblar govoril o motivacijah, idejnosti ter ekonomskih in socialnih posledicah uvajanja vrednostnih papirjev. Uvajanje delničarstva spreminja družbenoekonomsko temelje - spremeni se lastnina, omejena bo samouprava s pravico odločanja na osnovi vloženega kapitala, delitev po delu se bo razširila v delitev po delu in vloženih sredstvih, trg bo postal integralen, dosednji dohodkovni odnosi bodo odpravljani.

Materialna motivacija za bodočo negotovo namesto tekoče gotove porabe v obliki pozitivnih donosov na prihranke je potrebna. V naslednji generaciji se bo pojavilo življenje na kapitalu (podedovane delnice), davek na dovanje bo moral biti pazljivo izbran, da ne bo izničil motiva za varčevanje. Posledica bo večja razslojenost druž-

be, vendar ne bo nujno tudi vidna, saj bodo večji dohodki podjetnih posameznikov le-te vodili v nadaljnja produktivna vlaganja in manj v pozabo.

Vrednostni papirji so bolj pomembni za povečanje učinkovitosti kot za povečanje akumulacije. Bo pa morala biti učinkovitost gospodarjenja večja od plačljivih dividend, sicer bo pomenila nadaljnje obubožanje tistih, ki bodo živeli zgolj od dela.

Ali uvedba vrednostnih papirjev povečuje učinkovitost gospodarjenja in profitno stopnjo, je odvisno od trdnosti povezave med delničarstvom in podjetništvom (in izumiteljstvom). Gre sicer za subjektivno oceno, koliko gmotno stimulacija prek delničarstva povečuje delovno vneto, vsekakor pa delničarstvo uveljavlja pravilnejši izbor učinkovitih projektov.

Štiblar omenja tudi bojzorni nekaterih, da bi se, če ne bi uvedli kolektivnih delničarjev (delavske delnice), kapital postopno pretočil v roke manjše števila posameznikov, lastnina v kapitalistično.

Na drugi strani pa delavske delnice verjetno ne rešujejo vprašanja večanja motivacije, saj dajejo delavcu, kar mu pri presežni vrednosti že sedaj pripada, v bistvu so torej neekonomska stimulacija.

Štiblar tudi verjame, da bodo sindikati zadržani do pravih delnic (delnic, ki jih kupite pri firmi, kjer niste zaposleni in prostovoljno), saj se z uvedbo delnic zmanjša socialna varnost (zaradi pričakovanja in zahteve po večji gospodarski učinkovitosti podjetja

Bo Jugoslavija kdaj dežela zadovoljnih in ustvarjalnih ljudi?

ŠE NAJBOLJ SE SPOZNA MO NA MINE

Za novi ZIS so se začeli težki časi. Vlada je dregnila v osir, ki bi mu lahko rekli tudi: monetarna politika, kliring, dosežene »pravice«, devizna politika ipd. V Srbiji se sedaj hudujejo predvsem zaradi novih predlogov ZIS-a o reševanju našega presežka pri trgovanju s Sovjetsko zvezo in ukinjanja carinskih dajatev za izdelke, ki jih delovne organizacije (u)porablja jo za proizvodnjo, namenjeno izvozu. Toda v tej republiki pozabljajo, da je morda še bolj prizadeta Hrvaška z velikim izvozom ladij ali Energoinvest iz BiH, ki precejšen del svoje proizvodnje namenja temu delu Evrope. Niso pa majhne številke o takšnem izvozu tudi iz Slovenije.

Vse bolj očitno postaja, da bo začetek kampanje proti Markoviču nekakšno »kritje« za vse tisto, kar se bo v prihodnih dneh in nato še jeseni dogajalo v zvezni skupščini, kjer bo le stežka prišlo do soglasja o nekaterih predlogih ZIS-a.

Rojstvo novih »nenačelnih koalicij«

Miru za vlado ne bo. Minili so časi mahanja z načeli, konkretni ukrepi pa utegnejo razdeliti državo – zaradi konkretnega razporejanja denarja v škodo enim in v korist drugih – na najmanj dve »nenačelni koaliciji«. Prva bi lahko bila tista, ki z absolutnim nezaupanjem spremlja dolgoročni spopad s polstoletnimi zablodami in bo zaradi trenutnih političnih koristi zahtevala manj odločne ukrepe, »da bi lahko tudi še jutri preživeli«, druga pa se bo verjetno oblikovala med tistimi, ki jim ustreza druga skrajnost, »šok terapija« s sprostitvijo ekonomskih zakonitosti.

V precepu bodo le tisti, ki utrujeni od tavanja, zamrzovanja vsega mogočega in potem raznovrstnih liberalizacij vidijo edino sprejemljivo možnost v doslednem ureditvenju ukrepov ZIS-a, bolj kot v novih terapijah s šokom ali v večnem reformiranju nekoč že reformiranih načel. Ali bodo te silnice prevladale ali ne, pa ni odvisno le od Markoviča. On tako kot vsi naši vodje živi v iluziji, da je javnost na njegovi strani. Načelno je, konkretno »bomo pa še videli«.

Ob vse bolj izrazitem nesoglasju med Srbijo in ZIS-om je razplet v skupščini Jugoslavije, ko je srbska delegacija umaknila soglasje k sprejemu rebalansa zveznega proračuna (in ga kasneje spet »primaknila«), in to v času, ko so v dodatnih pogovorih z Makedonijo skoraj našli formulo za sprejetje rebalansa, dobil tudi politične razsežnosti. Prišel je čas boja »brez rokavic«. Doslej so imela medsebojna obračunavanja bolj ali manj obliko objektivnih, strokovnih in dobronamernih kritik in pridig v »beograjskem tisku«, zdaj pa se je spor preselil na javno prizorišče.

Začetek vladne krize?

Ali seli Srbija s takšno taktiko ofenzivni način reševanja svojih problemov z dosedanega političnega terena na področje ekonomije in se začneja še bolj ostro bojevati za vse tisto, kar naj bi bilo zanjo pravično? Mnogi menijo, da je tako; vendar pa je (bi bil) tudi pri tem potreben vsaj nekakšen stil. To, kar je storila Srbija,

pa je še najbolj podobno »začetku vladne krize«. Kabinet Anteja Markoviča si je komaj ogrel najmanj udobne stolčke v zveznem vrhu in se začel pripravljati na to, kar je jugoslovanski javnosti tudi obljubil – temeljno rekonstrukcijo vlade, pa vse kaže, kot da ga je dočkala neke vrste orkestrirana obstrukcija po vseh pravih vojni taktike: začelo se je z barožnim ognjem (v tisku), prišlo je do juriša (v skupščini), a kako se bo vse to končalo, se še ne ve.

Na kaj vse je uperjena glavna ost kritike Anteja Markoviča, je še najbolj jasno razvidno iz srbskega tiska. Politika ekspres je objavila (in Politika v celoti povzela) obširen komentar Slobodana Ignjatoviča z naslovom Vlada razdora in podnaslovom Kako ZIS pod vodstvom Anteja Markoviča jemlje denar iz žepov južnih delov države in ga daje na sever. Med drugim se komentator sprašuje, če ZIS s svojo ekonomsko politiko res prispeva k stabiliziranju gospodarstva ali namesto tega pogloblja antagonizem med nekaterimi deli države in povečuje socialno stisko ljudi in druga nezadovoljstva.

Če se bo izkazala za točno za zdaj še neuradna vest, da se razmišlja o znižanju klirinškega tečaja (nekateri pravijo: za 30 odstotkov), potem ni dvoma, da vlada razdor pogloblja oz. to dela v škodo nekaterih delov države, predvsem Srbije. To bi z drugimi besedami lahko pomenilo, da je Marković iz Suvarjevih rok prevzel »zastavo razdora«. Kolikor je namreč Suvar politično poglobljajal razdor med narodi, toliko zdaj Marković oz. njegova vlada prispeva k temu, da se ti razdori poglobljajo tudi ekonomsko.

»Srbiji se jemljejo sredstva«

Dejansko realne izgube s klirinškim izvozom že obstajajo, če pa bi še naprej zmanjševali vrednost izvoza na to tržišče, bi to pomenilo, da se s »potezo peresa«, torej povsem administrativno, Srbiji jemljejo sredstva. Njen izvoz na klirinško tržišče je namreč prepričljivo največji, večji od vseh drugih.

Ironično je, da se vse to poskuša spraviti pod »dežnik« domnevne tržne usmeritve ZIS-a. Toda v tem primeru bi morale biti cene električne energije na svetovni ravni. Resda ne moremo Markoviču (po S. Ignjatoviču) neposredno naprtiti krivde za sedanji sistem cen v energetiki, vendar je dejstvo, da se je prav na dan njegovega prevzemanja mandata povečala cena bencina, s ceno elektrike pa se zavlačuje. Poleg tega je ZIS sprejel smešno nizko zaščitno ceno pšenice, kar spet upravičuje s tržno usmeritvijo. Vojvodinci pa si to razlagajo kot povračilo za to, ker se jim je »zgodilo ljudstvo«.

Ne da bi našteval naprej, je po mnenju S. Ignjatoviča že iz teh ekscenčnih pojavov očitno, da ZIS ne vodi le zgrešene, ampak tudi nepravilno politiko. Da je zgrešena, dokazuje visoka inflacija, da je nepravilna, pa dejstva. Koliko dohodka se samo prek omenjenih administrativnih potez vlade odliče z juga na sever države, ni težko izračunati. Sicer pa tako in tako ne gre samo za znesek, od katere-

ga boli glava, temveč tudi za takšno prelivanje denarja iz enih žepov v druge, ki ga v ljudskem jeziku imenujemo – kraja. Vse to – zgrešena in nepravilna politika – koristi severozahodnim republikam, zato je jasno, zakaj prav od tam prihaja skoraj evforična podpora Markovičevim potezam. Tako Slobodan Ignjatović!

Politicizacija namesto čistih računov

Povsem mogoče je bilo pričakovati, da se bo na Markovičevo vlado usul plaz obtožb, če se bo lotila vprašanja kliringa. Ne glede na to, kako se bodo zapletli ob predlogu zakona o deviznem slovanju dokončno rešili (začasno so se že, ZIS je pod pritiski popustil), pa ostaja dejstvo, da je kliring v današnjih pogojih svetovnega trgovanja anahronizem, ki ga je treba čimprej odpraviti. Ob tem pa se je potrebno zavedati, da je del našega gospodarstva zainteresiran, da se na tem področju ohrani status quo. Toda tega ne bi smeli politicizirati, kot to počne S. Ignjatović, prav tako kot si pred tem ni pametno zatiskati oči. Problem kliringa je treba rešiti tako,

da bo upoštevana optimalna racionalizacija in da bomo kljub spremenjenim odnosom obdržali del vzhodnega tržišča. Struktura našega uvoza z Vzhoda je namreč ugodna za državo, zato niti ni pravega razloga, zakaj bi jugoslovanskega uvoznika zadel ta interni ukrep, če je blago, ki ga uvažava, konvertibilno. Če ga ne bi kupovali za kliring, bi morali zanj dati trdno valuto. Poleg tega sovjetska stran poskuša ublažiti problem suficita, saj je za letos odobrila večji uvoz nafte – za okrog 1,5 milijona ton (letno povprečno sicer uvozimo 6,5 milijona ton), za 500.000 ton mazuta in 300.000 ton premoga za koksiranje.

Te pošiljke pa vseeno ne bodo zadoščale, da bi pokrili izvoz naših podjetij. Zato se bo moralo reševanju kliringa nujno pridružiti tudi zmanjšanje izvoza. V naši državi pa so nekatere proizvodnje

v celoti namenjene klirinškemu, predvsem sovjetskemu tržišču, poleg tega pa je tudi veliko vprašanje, če bi to blago sploh imelo kakšno možnost prodaje v državah s konvertibilnim načinom plačevanja. In to je tisto bistveno!

Skratka: gre za zapleten problem, ki ga ne bo možno rešiti v kratkem roku. Za uravnotežene presežke je potrebnih tri do pet let. Med prvimi ukrepi je vsakakor zmanjšanje izvoza. Tu bi bilo treba zelo previdno pretehtati ukrepe. Druga poteza bi lahko bila odobravanje določenih olajšav pri uvozu, in to ne na skupni uvoz, temveč samo na tistega, ki bi vplival na zmanjšanje suficita. Del suficita bi potem lahko spremenili v vlogo v skupna podjetja, zlasti na področju proizvodnje surovin in drugega materiala, ki ga v državi primanjkuje. Od 1,5 milijarde dolarjev suficita bi lahko za to namenili 200 do 300 milijonov dolarjev. Skupna vlaganja so sedaj omogočena v Sovjetski zvezi, vendar je za to vrsto posla nujen dogovor obeh strani. Naslednje leto se poleg tega izteče petletna meddržavna pogodba med Jugoslavijo in SZ; začeli so se že prvi stiki za sklenitev nove. Pričakovati je moč, da bo ne glede na naše notranje gospodarske ukrepe vsebovala spremembe tudi pri sestavljanju seznamov blaga in načinu plačevanja.

Možnosti, da bi se izognili prepričanju glede kliringa, je torej veliko, le izkoristiti bi jih morali, ne pa spodkopavati ukrepe novega ZIS-a, še predno smo jih začeli urediti. In s tem ugled nove vlade. Odpri lov na predsednika vlade pa seveda še ne pomeni, da bo Marković kar tako stopil pred puške lovec. Morda bo celo nasprotno, saj ima v tem trenutku še veliko adutov, ki veljajo več; mora jih le spraviti v javnost. Takrat bodo dejstva še bolj presenetljiva, pa tudi vse karte kritikov ZIS-a bodo prišle na mizo.

Kritiki se zanašajo le na led

V razmerah, ko je neprimerno več kritikov, tudi zlonamernih, ki vladi ne nudijo pravih rešitev za razmišljanje, le-tej nedvomno ni lahko. Edino zdravilo, ki ga nudijo najbolj okoreli kritiki, je namreč največkrat le zamrznitev cen (in plač).

Težko je z ekonomskimi razlogi pojasniti dejstvo, da prihajajo najglasnejši pozivi za takšno »šok terapijo« prav iz nerazvitih delov

države, pa tudi iz Srbije, ki je po razvitosti na ravni jugoslovanskega povprečja. Več kot jasno je namreč, da bi se v takšnih pogojih prav iz teh gospodarstev dohodek še bolj odlival kot doslej.

Trmasti zagovorniki politike zamrznitve cen (in plač) pa imajo pripravljen odgovor, da bi s strogo kontrolo to lahko preprečili. Morda bi res lahko, vendar bi nas to veliko preveč stalo, saj bi morali zaposliti nekaj tisoč novih inšpektorjev, kontrolorjev in drugih takšnih »kadrov«. Z drugimi besedami – gospodarske milicije, ki jih sodobno svetovno gospodarstvo ne pozna. In kam bi z njimi, ko bi minila »sezona ledu«? In še: ali bi bilo takšno početje v skladu z našo »tržno naravnostjo«?

Nova vlada torej niti še ni začela ukrepati v duhu takšne naravnosti, pa se ji že majo tla pod nogami. Tako se ekonomska politika – kot pri nas vselej – naglo spreminja zgolj in samo v politiko, od tega pa ima škodo gospodarstvo.

Skratka, argumenti niso več pomembni, pomemben je cilj. Ta pa je: zrušiti vlado! In kaj tej zdaj preostane?

Bomo kdaj tudi gradili ali le rušili?

Krhanje enotne podpore novemu ZIS-u, ki so ga sprožili v Srbiji, pa odpira tudi nova, še bolj usodna vprašanja, predvsem pa eno, poglobljevno: kakšna bo usoda procesa demokratizacije naše družbe, ki se je začel v naših severnih republikah?

Ali ima sploh kakšno možnost? Nikakršnega smisla nima govoriti o demokraciji, če nihče ne pove, kaj si pod to besedo predstavlja: ali kolektivistično demokracijo ali demokracijo posameznika in za posameznika. Kakšno pravno državo hočemo: takšno, v kateri pravo štiti samo sebe in državo, ali takšno, v kateri država štiti svojega prebivalca pred seboj. Kakšno avnojsko federacijo: ali federalni diktat ali sporazum in dogovor. Kaj naj pomeni enotnost jugoslovanske partije: direktivo demokratičnega centralizma ali demokratični dialog, ki bo štivil avtonomne pravice državljanov, itd. itd.

Če na vsa ta vprašanja ne bomo dobili jasnega in glasnega odgovora, tudi partija ne bo mogla nikoli doseči, da bi v tej državi živeli zadovoljni in ustvarjalni ljudje. Vinko Blatnik

Pet minut pred dvanajsto...
Natakanje čistega vina

Drugi poslušalci, sledi naš aktualni komentar: analiza tekočih gibanj.

Ta analiza je sestavljena v skladu z določilom našega plana dela, po katerem je treba občasno obveščati javnost o poteku njegovega izvajanja in ustrezne ugotovitve upoštevati pri oblikovanju tekoče družbeno-ekonomske politike. Tudi vsi drugi nosilci aktivnosti so zavezani za stalno spremljanje in obveščanje o izvajanju svojih planov.

Letne resolucije, bilančna izhodišča in ukrepi, obremenjeni s problematiko nestabilnih gibanj in z različnimi kratkoročnimi elementi ekonomske politike, so bili pogosto sestavljeni neodvisno in nepovezavajo s cilji. V takih pogovih je slabila aktivnost, koordinacija in medsebojno usklajevanje ter tudi odgovornost nosilcev odločitev, vključno z upravnimi organi. S to analizo in drugimi analizami o izvajanju resolucijskih usmeritev, ki bi morale slediti pri vseh nosilcih in na podlagi katerih bi snovali smernice in programe za izvajanje resolucij v danih pogojih naslednjega leta, naj bi tako začeli odpravljati eno od resnih vrzeli sistema.

Na podlagi dosedanjih gibanj ni mogoče sklepati o usmerjalnem vplivu razvojne resolucije, niti ni mogoče pričakovati pomembnejših rezultatov. Mnoge razvojne naloge in premiki prav tako v relativno kratkem časovnem razdobju niso izvedljivi in

analiza v takih primerih še ne more postreči z zanesljivimi odgovori. Glavna pozornost pri obravnavanju uresničevanja resolucije bi zato morala biti posvečena vprašanju, ali je bila sprožena aktivnost in so bili storjeni ukrepi v smislu sprejete razvojne politike.

Globalni kazalci uresničevanja resolucije kažejo, da bomo kljub neugodnim pogojem lahko v nekaterih pomembnih razvojnih usmeritvah z določenimi naporji v osnovi uresničili njena predvidevanja. V nekaterih postavkah pa zaostajamo, kot na primer glede dinamike razvoja energetskih kapacitet.

Delež »nelegalnih« udeležencev pri delitvi dohodka pa narašča, in to predvsem preko neekvivalentne menjave s tujino, kreiranja nepokrite porabe preko deficitov proračunov, ki se financirajo iz kreditov in emisije, in preko več oblik administrativnega vmešavanja v delitev. Nelegalno zadržanje dohodka delovnih organizacij povzroča poleg povečanja inflacije nasprotje med deklarirano politiko krepitve vloge delavca in ozda oziroma podjetja in realizacijo te politike. Vse to je v sedanjem času še bolj aktualno in pomeni v bistvu pregled problemov, na katere moramo usmeriti naše napore v naslednjem razdobju.

V razvojnih izhodiščih za prihodnje razdobje do leta 92 bo pomembna ocena vloge eksternih

faktorjev in vpliva njihovega spleta na ekonomska gibanja. V taki situaciji je pomembna ocena dosedanjih in bodočih konceptov razvoja zlasti na področju agrara, surovin, energije, pa vse do vrednotenja odpadkov ipd. Videti je treba zlasti ves kompleks primarne in sekundarne delitve in druge aspekte, ki vplivajo na razvoj teh panog.

Kolikor ne bi upoštevali in primerno sledili spremembam v svetovni delitvi dela in novemu položaju posameznih produkcijskih področij, bi lahko povzročili umetno zaviranje razvoja, zaradi česar ne bi izkoristili naših komparativnih možnosti v novo nastajajočih pogojih. Pri tem je potrebno oblikovati ustrezno politiko cen, zaščite, politiko davkov in prispevkov, kreditiranja, znova oceniti določene marginalne energetske in surovinske zmogljivosti, poživiti raziskave rudnega bogastva itd. Vse to bo preprečilo, da bi se zaradi neustreznih rešitev v sistemu in zaradi vpliva svetovnih monetarnih in blagovnih špekulacij zmanjšale proizvodne zmogljivosti zaradi umetnega zmanjševanja dohodka, četudi so v novo nastajajočih pogojih lahko celo konkurenčne. Kar zadeva finančne intervencije, bo treba sredstva vse bolj prepuščati samoupravnim bazi, ki naj bi se na osnovi samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja ali pa po novem čimprej organizirala tudi za uspešno reševanje razvojnih nalog. Pospešila bo graditev ekonomskega sistema v republiki in dala pobude za njegovo dopolnjevanje in graditev v federaciji.

ŽELIMO VAM LAHKO NOČ IN MIRNO SPANJE.

Tone Pakar

NOVA KNJIGA
Počitniški priročnik za dopust poleti in pozimi!

Dr. Anton Prijatelj
KAKO IN KAM NA DOPUST

- iz vsebine:
- DOPUST NAM JE POTREBEN
 - kdaj na dopust in kam
 - kaj pričakujemo od dopusta
 - podaljšan prazniki
 - dopust upokojujencev
 - TUDI POZIMI GREMO NA DOPUST
 - dopust pozimi
 - smučanje
 - poškodbe na snegu in prva pomoč
 - prva pomoč pri zlomih
 - Torej priročnik, ki ga boste jemali s seboj na dopust!
 - Cena 58.800 din. Knjigarnam priznavamo običajen knjigotrški rabat.
 - Naročila pošljite na naslov:
 - ČZP ENOTNOST, Dalmatinova 4, 61000 LJUBLJANA, telefon 321-255.
 - Želimo vam prijetne počitnice!
- NAJVEČ DOPUSTA POLETI
- dopust v hribih, na morju, v toplih krajih, pri sorodnikih, doma
 - popotovanje na tuje
 - pot na dopust
 - dopust v počitniškem domu, v kampu
- PRVA POMOČ NA DOPUSTU POLETI
- aids
 - kačji pik, meduze, ose, čebele, pajki, ježki, ribe s strupenimi bodicami, komarji, klopi, limska bolezen
 - pomoč pri utopitvah, sončarica in toplotna kap
 - alergija
 - zdravila in bolezni na dopustu

NAGRADNA KRIŽANKA

št. 29

Rešitev nagradne križanke št. 29 pošljite do 7. avgusta na naslov: DELAVSKA ENOTNOST, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana s pripisom na ovojnicu: NAGRADNA KRIŽANKA št. 29. Nagrade so 100.000, 60.000 in 50.000 dinarjev.

OKRASNI GRM, KI POGOSTO RASTE V ŽIVIH MEJAH	URADNI ZASTOPNIK	SOD. SLOV. PESNIK	SLIKARSKA KOBILCA	ELEMENT HOJE	PRIPADNIK ALARODOV	PRIZADEVEN UREŠNICEVALEC DRUŽB. POLITIČNIH NALOG IN CILJEV UPTON SINCLAIR	ANKA CIGOJ	OCTAR	ITALIJ. FILMSKI KOMIK	NEMŠKA PESNICA SEIDEL	NAJVEČ-JETURŠKO JEZERO	DEL NOVE GVINEJE	SOVA, KI SKOVIKA	NADARJENOST
UDELEŽENKA REZOLUCIJE														
BEOGRAJ. IGRALKA IN KNJIZEVNICA							V LISTIČE ZVALJAN KOSITER ROK							
PLAČILNO SREDSTVO						POČELO TAOIZMA OTOK BLIZU ZADRA				PREDLOGA ZA UREZOVANJE OBLEKE	RIMLJAN. POZDRAV GL. MESTO TURCIJE			
PTIČ, KI HRANO NATAKA NA TRNJE									GORA NAD BOVCEM S SMUČIŠČI ANT. TROVESLACA					
TITAN		PESNIK JENKO		POKLON. DARILU OBRI				RASTLIN. BODICA				KONEC POLOTOKA FR. IZDELOV. KLAVIRJEV		
ITALIJ. TISKOVNA AGENCIJA					ŠNUDEL MAKSO			ZGORNJE OKONČINE REKA V SRBIJI					NEVESTINO PREMOZENJE	BOLGARSKI VLADAR
VŠIVANJE					TISOČ MILIJONOV KITAJSKO GLASBILO									
PUSČANJE V VODI ZARADI PREPOJITVE									SOD. HRV. PISATELJ (IVAN) IGOR DEKLEVA					
MESTO V SEVERNI NIGERII							ŠPAN. BASNOPISEC (TOMASO DE)							
ZDRAVILO PROTI MALARII						AVTOR KRIŽANKE R. NOČ	NAŠA STRUPENA KAČA				DEL TEDNA			

Rešitev nagradne križanke številka 27:

SKESANOST, TARANTELA, ANITA, RAK, TANI, PT, ZUPANČIČ, MATE, IRMA, PAMIR, KRVOSES, OKEL, MIHAIL, NT, LIRE, IVAN ČARGO, STANJAŠNJE, JAN, TANARO, EK, ANE

Izzrebani reševalci nagradne križanke številka 27

1. Ignac Heferle, Trg 1. maja 6, 66330 Piran
2. Franc Kalan, Cesta talcev 8, 64220 Škofja Loka
3. Vera Thaler, Ul. bratov Škofov 7, 61000 Ljubljana

Delavska enotnost

List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Predsednik Josip Broz Tito je Delavsko enotnost 15. novembra leta 1967, ob njeni 25-letnici, odlikoval z redom zasluga za narod z zlato zvezdo

- Izdaja ČZP Enotnost – delovna organizacija v ustanavljanju, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 479
- V. d. direktorja in glavnega urednika: Franček Kavčič, telefon 313-942, 311-956
- V. d. odgovornega urednika: Marjan Horvat, telefon 313-942, 311-956
- Člani uredništva: Boris Rugelj (komentator urednik – družbenoekonomski odnosi, delitve); področni uredniki: Andrej Agnič (posebne naloge, fotografija), Ciril Brajer (reportaže in samoupravni odnosi), Marija Frančeškin (socialna politika in varstvo okolja), Ivo Kuljaj (ekonomska ureditev), Janez Sever (posebne naloge), Andrej Ulaga (turizem, rekreacija, šport in oddih), Igor Žitnik (znanost, kultura in izobraževanje), Damjan Križnik (urednik – reportaže), Remigij Noč (urednik – drobno gospodarstvo, delavci v samostojnem osebnem delu), Sonja Seljak (redaktorica-lektorica), Brane Bombač (oblikovalec), Jožica Anžel (tajnica), telefon 311-956, h.c. 310-033
- Naročnina 321-255
- Posamezna številka Delavske enotnosti 5.200 din
- Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo
- Poštnina plačana v gotovini
- Tisk ČGP Delo, tozd Tisk časopisov in revij, Ljubljana, Titova 35
- Ziro račun: 50101-603-46834
- Časopisni svet: Albert Vodovnik (predsednik), Meta Benčič, Franc Berginc, Andrej Coklin, Silvester Drevenšek, Ivo Grič, Vlado Haas, Ivo Janžekovič, Niko Klavžar, Rajko Lesjak, Mira Maljuna, Slavko Peklarič in Nada Serajnik

Mariza Defrančeski, vodja Kampa Pivka jama

VEDNO Z VISOKO ZAVIHANIMI ROKAVI

Medtem ko v teh dneh zaradi poletne vročine v mestih komaj dihamo, je na vrtu Kampa Pivka jama prijetno sveže. Julijsko sonce sicer greje že več ur, vendar mogočni mešani gozd še vedno zadržuje nočni hlad.

To zatočišče in počivališče sodobnih nomadov je v smeri od Postojne proti Predjami, kraju z očarljivim gradom z na moč zanimivo preteklostjo. Sicer pa je kamp nekoliko odmaknjem od glavnih prometnih žil. Tako bi težko rekli, da ima predvsem naključne goste, ki so se takole »mimogrede« ustavili, da se odpočijejo in si privoščijo malce razkošja: spokojen mir, vonj po zelenih krošnjah dreves in s smolo prepojenih iglavcih ter – česar ni na vsakem koraku – odlično turisti-

no čakamo skoraj leto dni. Mariza Defrančeski, vodja kampa, si je privoščila kavo z mrzlim mlekom in cigareto, sam imam pred seboj svoj priljubljeni kapučino. Kramljava o letošnjem poletju, obeh plateh našega turističnega gospodarstva, njenih obveznostih in seveda o priljubljenem Kampu Pivka jama.

»Na tem mestu so se popotniki ustavljali že pred dobrimi tridesetimi leti. Potem je kamp prevzela Postojnska jama. Leta 1985 smo se odločili za precejšnje naložbe. Veliko stvari smo obnovili, marsikaj napravili povsem na novo in, kot kaže, se naša prizadevanja danes dobro obrestujejo. Pivka jama je kamp prve kategorije, obiskovalci so, kot sami zagotavljajo, na moč zadovoljni,« pripoveduje

in spominki ter več športnih objektov. Sposojamo tudi kolesa, naša posebna ponudba pa je lokostrelska šola. V kampu prodajamo tudi loke. Možnosti za ta šport, za katerega se zanimanje v razviti Evropi naglo širi, so tu zares imenitne. Zato ni naključje, da smo že dvakrat organizirali državno prvenstvo v lokostrelstvu in da je naš kamp pokrovitelj Lokostrelskega kluba Postojna. Zanimanje za tečaj, ki jih prirejamo, ni majhno in verjetno s tem privabimo marsikaterega gosta...«

Maloštevilni kolektiv Kampa Pivka jama je tudi razmišljal, da bi zgradil eno ali dve teniški igrišči. Ta šport je namreč zares privlačen, ljubiteljev tenisa pa povsod veliko. Toda zmagal je razum.

Mariza Defrančeski

podobno. Nič bistvenega ne manjka...«

Manj gostov kot lani

Komur ni do poležavanja in pasivnega počitka, ima tu kar nekaj lepих možnosti za izlet in ogled te ali one zanimivosti. V samem kampu je vhod v urejeno in vzdrževano Pivko jama, blizu sta Predjamski grad in svetovna znamenitost Postojnska jama, velja pa skočiti tudi do Cerknškega jezera in Rakovega Škocjana. Izbira je bogata, vse pa je takorekoč pri roki. Tudi zabava. V Pivki jami igrajo vsak večer postojnski Torbarji, pa tudi drugod je te poletne dni veselo. Kdaj bo, če ne sredi turistične sezone!

In cene?

»Zaenkrat nimamo pred- in posezonskih cen in tistih, ki veljajo julija in avgusta. Od 1. maja, ko odpremo svoja vrata (letos smo jih zaradi posebnega zanimanja že 23. aprila), pa do konca septembra so cene za naše goste, pa naj pripotujejo k nam z največjo avtomobilsko prikolico ali samo spalno vrečo, enake. Bivanje oziroma kampiranje velja 12 mark na dan. Sem je potrebno prišteti še turistično takso in plačilo za posebne storitve. Za bungalov pa morajo turisti odriniti 116 nemških mark na dan...«

»In domači gostje?«

»Za te veljajo nižje cene. Sicer pa tako ali tako za vse velja, da račune poravnava v dinarjih. V kampu imamo menjalnico, tako s tem nimamo nikakršnih težav. Zanimivo pa je, da pri nas, če izvezamo uslužbenca, takorekoč ni domačinov. Komaj kak odstotek. Včeraj zvečer smo imeli 463 gostov in od teh, kot vem, ni bil nihče Jugoslovan. Seveda je naš kamp namenjen vsem, toda, kot že rečeno, naši gostje so v pretežni večini tujci. Prevladujejo Nizozemci, Danci, Finci, Norvežani, Nemci, Italijani, Španci...«

»Bo dobra sezona, ste zadovoljni z dosedanjim obiskom?«

»No, če sem iskrena, moram povedati, da ni vse tako, kot smo pričakovali. Približno 20 odstotkov manj gostov imamo v primerjavi z lanskim letom in naše

zmogljivosti niso polno izkoriščene. Pričakujemo sicer naval, ko bodo Italijani množično odšli na svoje počitnice, toda ta bo le nekaj dni. Rekorda letos vsekakor ne bomo postavili. Mislim da mnogi pretiravajo in prikazujejo letošnji položaj v turističnem gospodarstvu veliko bolj rožnat, kot je v resnici...«

Kakovost pomembnejša od cene

Posebnost Kampa Pivka jama je v tem, da ga turisti uporabljajo v glavnem za kratek počitek na svoji dolgi poti od doma do našega morja.

»To za nas pomeni še toliko bolj polne roke dela,« razlaga Mariza Defrančeski. »Dnevno pride k nam in se poslovi tudi 500 in več ljudi. Pisanja, obračunavanja in podobnih stvari je torej čez glavo. Tistih, ki preživijo v našem gozdu prave počitnice, je bolj malo...«

»Predvidevate torej, da letošnja turistična bera ne bo tako rožnata...«

»Čemu bi to skrivala? Zaenkrat imamo gostov manj, kot smo pričakovali. Ko smo se na pomlad pogovarjali o naših možnostih za letošnjo sezono, so nam predstavniki združenja ADAC povedali, da tujih turistov pri nas ne motijo toliko politične razmere kot pa druge pomanjkljivosti in predvsem nečisto morje. Ni kaj, gostje postajajo vse bolj natančni in do bro premislijo, za kaj bodo porabili svoj denar...«

Kamp Pivka jama je doslej prejel od večine ocenjevalcev najbolj laskava priznanja. Posebno natančni so ljudje, ki zbirajo informacije in ocenjujejo kampe za ADAC in vsako leto sproti objavijo turistično ponudbo. Ti na ponudbo Pivke jame nimajo p

pomb. »Kaj pa na cene, ki konec koncev niti niso tako simbolične?«

»Ne, predvsem zato ne, ker zadovoljni z našimi storitvami in jim ne damo prave priložnosti za slabo voljo. In to je bistveno. Za večino ljudi je na prvem mestu kakovost, šele na drugem cena...«

»Ste si sami že privoščili kaj dopusta?«

»Že. Ker sem doma z morja, me vleče v gorski svet. Letos sem preživela nekaj dni v Bovcu, kjer ima Postojnska jama dva apartmaja...«

Mariza Defrančeski za svoj dopust le težko najde pravi čas. Po leg tega, da je vodja kampa, ima na svojih ramah tudi picerijo in samski dom v Pivki. Dela torej vedno polne roke. Poleti in pozimi, ob petkih in svetkih. Ob tem pravi, da sta človek in tudi kolektiv kos še tako zahtevnim nalogam, če je odnos do dela tak, kot mora biti. In tu bo potrebno pri nas še marsikaj spremeniti. Med drugim tudi ljudi nagravajati po opravljenem delu, po rezultatih dela.

Andrej Ulaga

no ponudbo. Gostje se tu tudi ne zadržujejo dolgo. Zato pa se vanj toliko raje vračajo in ga brez zadržev priporočajo tudi svojim najbližjim prijateljem in znanecem.

Naj drevesa živijo

Ura je deset. Nekateri šele zajtrkujejo, drugi pa so se že odločili za kaj konkretnjšega. Pa kaj, to je čas dopustov, na katerega ved-

Marija Defrančeski, ki je prišla v Slovenijo iz Labina in je pri nas že 22 let. Odkar je v službi, dela v turizmu in gostinstvu.

»Premoremo 400 prostorov za šotore in stanovanjske prikolice, 20 bungalovov in 4 apartmaje. Hkrati lahko gostimo 1000 do 1100 ljudi. Seveda imamo poleg tega tudi vse drugo, kar potrebujejo naši obiskovalci: snažne sanitarne prostore, pa dve restavraciji, prostoren vrt, trgovino z živili

Treba bi bilo nameč posekati del čudovitega gozda, kar pa bi bila v vsakem primeru mnogo previsoka cena. Naj drevesa živijo in opravljajo svoje dragoceno poslanstvo.

»Pozabila sem omeniti, da imamo tudi posebno kuhinjo, ki je namenjena gostom in njihovim potrebam oziroma kulinaričnim sposobnostim,« je nadaljevala Mariza. »Nudimo jim še likalnico, pralne stroje, hladilne kasete in

LIPE SVEDER: SVETLA PRIHODNOST

